

ÜLENURME VALLAVOLIKOGU
ÜLENURME VALLAVALITSUS



**Ülenurme valla arengukava
ja eelarvestrateegia
2012-2017**

Ülenurme Vallavalitsus

Ülenurme 2012

Sisukord

1. Sissejuhatus	2
2. Ülenurme valla hetkeolukorra analüüs	3
2.1 Rahvastik ja paiknemine.....	3
2.2 Haridus, huviharidus ja noorsootöö	7
2.3 Kultuur, sport ja vaba aeg.....	13
2.4 Sotsiaalhoolekanne, tervishoid ja turvalisus	18
2.5 Ettevõtlus, põllumajandus ja turism.....	21
2.6 Taristu ja keskkond	25
2.7 Juhtimine ja eelarve.....	29
3. Hinnang Ülenurme valla arengutasemele	32
4. Ülenurme valla visioon 2021.....	35
5. Ülenurme valla juhtimise missioon	36
6. Arendustegevuse põhimõtted	36
8. Ülenurme valla strateegilised eesmärgid ja ülesanded nende täitmiseks aastatel 2012-2017.....	39
9. Ülenurme valla investeringute kava ja eelarvevõimalused nende elluviimiseks	42
10. Eelarvestrateegia 2012-2017.....	45
10.1 Eelarvestrateegia sotsiaalmajanduslik keskkond ja eeldused	45
11. Seire	53

1. Sissejuhatus

Arengukava on valla pika- ja lühiajalise arengu eesmäärke määratlev ja nende elluviimise võimalusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele (KOKS § 37).

Samas on arengukava aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve koostamisele ning mis tahes eelarveaastal peab kehtiv arengukava hõlmama vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat, nagu on sätestatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (KOFS) § 20. Kui kohaliku omavalitsuse üksusel on pikemaajalisi rahalisi kohustusi või neid kavandatakse pikemaks perioodiks, tuleb arengukavas esitada andmed arengukava kehtivusaega ületavate kohustuste kohta. Vastavalt KOFS-le tuleb koostada arengukava osana või sellega seotud iseseisva dokumendina eelarvestrateegia. Arengukava ja eelarvestrateegia on aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel ja investeringuprojektide kavandamisel. Ülenurme valla eelarvestrateegia on arengukava osa.

Ülenurme valla arengute analüüs sisaldab valla territooriumi, looduse, asustuse, rahvastiku, majanduse, tehnilise taristu ja sotsiaalse taristu teenuste ja kohaliku omavalitsemise olukorra kirjeldusi. Analüüsis tuuakse välja peamised toimunud muutused, kohaliku omavalitsuse ees seisvad väljakutsed, seda nii omavalitsuse sise- kui väliskeskkonna iseloomust tulenevalt. Määratletakse olulisemad valdkondi mõjutavad tegurid ning valdkonna positiivse või negatiivse arengu eeldatavad mõjud valla kui terviku arengule.

Olukorra analüüsi tähtsus arengukavas tugineb arusaamisele, et arendustegevus on pidev protsess. Senised arengud mõjutavad oluliselt seda, mida on võimalik, mõistlik ja vajalik edaspidi teha. Käesolev arengukava hõlmab aastaid 2012-2017, visiooni aastani 2021 ja on edasiarendus varasemast arengukava versioonist, mis käsitles aastaid 2011-2015.

2. Ülenurme valla hetkeolukorra analüüs

Ülenurme valla hetkeolukorra analüüs jaguneb teemavaldkonniti seitsmeks:

- 1) valla rahvastik ja paiknemine;
- 2) haridus, huviharidus ja noorsootöö;
- 3) kultuur, sport ja vaba aeg;
- 4) sotsiaaltoetamine, tervishoid ja turvalisus;
- 5) ettevõtlus, põllumajandus ja turism;
- 6) taristu ja keskkond;
- 7) juhtimine ja eelarve.

Tulenevalt Ülenurme valla geograafilisest ja funktsionaalsest asendist on valla tervikliku arengu seisukohast tegu küllaltki keerulise juhtumiga – nii majandus-, sotsiaal- kui ka looduskeskkonda mõjutavad valda plaanilises mõttes läbi lõikavad maanteed ja raudteed, Tartu linn oma taristu ning inimeste puhkevajadusega, väärtuslikud põllumaad ja kaitsealused maad.

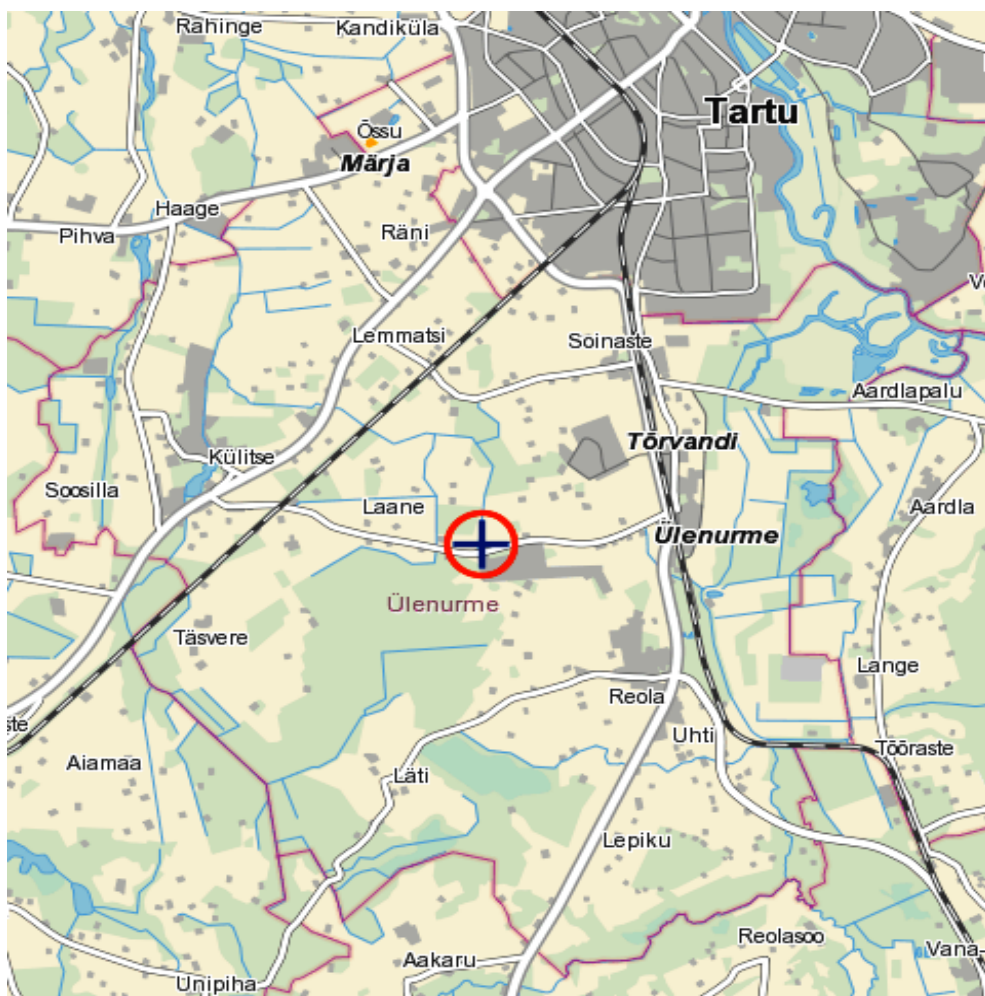
2.1 Rahvastik ja paiknemine

Ülenurme vald asub Tartu maakonnas, piirneb vahetult Tartu linnaga, Tähtvere, Nõo, Kambja, Haaslava ja Luunja vallaga.

Vallapindala on 86,3 km², mis moodustab 2,8% Tartumaast. Ülenurme vallas on kaks üle tuhande elanikuga alevikku (Ülenurme ja Tõrvandi) ning 12 küla. Keskus paikneb Ülenurme alevikus. Ülenurme aleviku südameks on 19. sajandil rajatud looduskaitsealuses mõisapargis asuv ajalooline Ülenurme rüütlimõis (Uellenorm), mille kohta esimesed teated pärinevad 1646. aastast, (mil mõisa sõjaväelane Bernhard Bousselberg sai mõisa Rootsi kuningriigilt vahetuskaubana kivimaja vastu Tartus. Alates 1968. aastast asub Ülenurme mõisakompleksis Eesti Põllumajandusmuuseum.

Ülenurme mõisa oluline tähtsus seisneb selles, et tema omanikud on olnud aastatel 1883 - 1940 eesti soost mõisnikud viljakaupmees Georg Riik ja piimakaupmees Peeter Muna.

Ülenurme valla võib jagada kolmeks suhteliselt eraldatud alaks. Seda tingivad eelkõige valda läbivad raudteed: Tartu-Valga ja Tartu-Orava suunal. Nimetatud alasid võib tinglikult nimetada Ülenurme loode, kesk ja ida piirkonnaks. Raudteede eraldav mõju on praegu suurem kui seda on maanteedel. Loode- ja keskiirkonda eraldaval Tartu-Valga raudteel on Ülenurme valla piires kolm ülesõitu ja lisaks sellele võib arvestada veel ka Tartu linna piiridesse jääva viaduktiga. Samuti on kolm ülesõitu Tartu-Orava raudteel ning lisaks sellele on Uhti peatuse juures võimalik väiksemate sõidukitega raudtee alt läbi sõita. Olulisemad riigimaanteed on Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee, Jõhvi-Tartu-Valga maantee ning Tartu-Viljandi-Kilingi-Nõmme maantee.



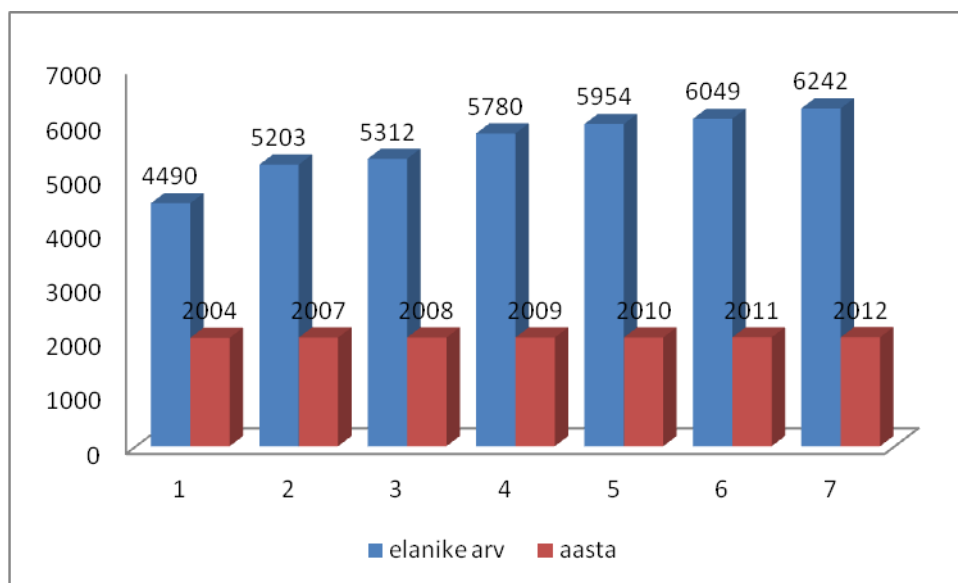
Joonis 1 Ülenurme valla paiknemine

Allikas www.maaamet.ee

Tabel 1 Elanike arv külade ja alevike lõikes

Küla /alevik	1.01.2004	1.08.2007	1.01.2008	1.09.2009	1.09.2010	23.09.2011	01.09.2012
Külitse	402	512	524	585	600	602	633
Laane	57	64	69	91	104	109	111
Lemmatsi	108	133	137	166	177	177	176
Lepiku	86	95	97	102	110	114	115
Läti	21	20	22	20	20	19	21
Reola	167	164	164	162	163	170	176
Räni	444	431	439	462	466	479	500
Soinaste	290	445	474	546	557	589	624
Soosilla	44	60	59	47	48	47	45
Täsvere	11	16	19	14	16	21	24
Uhti	303	296	295	305	301	299	294
Õssu	44	111	124	161	163	158	171
Tõrvandi	1472	1494	1523	1619	1655	1646	1649
Ülenurme	1041	1334	1366	1500	1574	1619	1650
Vallatäpsusega							53
KOKKU:	4490	5203	5312	5780	5954	6049	6242

Allikas: Rahvastikuregister



Joonis 2. Ülenurme valla rahvastiku dünaamika 2004-2012 (seisuga 01.09.2012)

Allikas: Rahvastikuregister

Valla elanike arv on viimaste aastate jooksul suurenenud, sest vallas on toimunud väga intensiivne elamuehitus. Elanikkonna suurenemise põhjusteks Ülenurme vallas on kõrge sündimus ja sisseränne.

Valla elanike haridustase on suhteliselt kõrge ning annab hea eelduse konkureerimaks tööturul. Tartu linna lähedus võimaldab tööjõulistel inimestel linnas tööl käia.

Paiknemine ja rahvastik – arengut mõjutavad peamised tegurid

Üldistatuna sõltub valla areng paiknemisest Tartu maakonna kontekstis. Asukoht Tartu linna piiril on kaasa toonud valla linnalähedaste alade valglinnastumise, mis omakorda on kaasa toonud rahvaarvu suurenemise.

- Territoriaalse asendi parimat realiseerumist mõjutavad teede ja liiklussõlmede kvaliteet ning ühistranspordi ühendus Tartu linna ning maakonna teiste piirkondadega. Mida paremad need on, seda „lähemale“ vald teistele Tartumaa piirkondadele liigub.
- Rahvastikuprotsesside seisukohast on olulised kohaliku omavalitsuse vastavad poliitika – soodustuste ja toetuste olemasolu elanikele, maakasutuse planeerimine, sotsiaalsete ja tehniliste infrastruktuuride arendamine.

Paiknemine ja rahvastik - mõjud valla arengule

- Maanteed, raudteede ning Tartu lennuvälja paiknemine Ülenurme vallas põhjustavad suurt liiklusintensiivsust ja sealhulgas rasketranspordi liikluse rohkuse läbi valla territooriumi. Head transpordiühendused loovad küll teatava konkurentsieelise võrreldes teiste kohalike omavalitsustega ning pakuvad mugavamaid ja käepärasemaid töölkäimise lahendusi siinsetele elanikele, kuid samas on liiklusintensiivsus ja rasketransport ka ohuks nii kohalikele elanikele kui läbisõitjatele.
- Valla rahvaarv suureneb, võrreldes 2004 aastaga on elanike arv suurenenud 2012.aasta septembriks 1752 elaniku võrra. Põhjuseks on inimeste sisseränne ning aktiivne elamuehitus. Viimased on vallale suure tähtsusega, kuna nooremapoolsete inimeste sisseränne on suur. Sisseränne suureneb veelgi, kui valda luuakse uusi lasteaia kohti.

2.2 Haridus, huviharidus ja noorsootöö

Valla haridusteenuste pakkumisel on lähtunud alus-, põhi – ja gümnaasiumihariduse kättesaadavusest kodule võimalikult lähedal ning eesmärgist tagada põhi- ning gümnaasiumihariduse võimalikult kõrge kvaliteet.

Ülenurme valla territooriumil tegutseb 3 lasteaeda: Ülenurme, Tõrvandi ja Külitse (eralasteaed) lasteaed.

Terav lasteaiakohtade puudus Ülenurme vallas on muutunud oluliseks takistuseks valla arengule. Valla suurtes asumites Ülenurme ja Tõrvandi ning Tartu linna lähiala piirkonnas ei suudeta elanikele pakkuda vajalikul tasemel lastehoiuga seotud teenuseid. See põhjustab elanike heaolutaseme olulist langust. Lasteaia kohtade puudus on tinginud vajaduse rajada Soinaste külla uus lasteaed. Selliselt luuakse juurde ligikaudu 120 lasteaiakohta.

Lasteaedade missiooniks on individuaalsete võimete arvestamise kaudu koolieast noorematele lastele mitmekülgseks arenguks soodsate ja turvaliste tingimuste loomine ning alushariduse omandamise võimaldamine. Lasteaia igapäevatöös ja arendustegevuses on oluline roll koostööl erinevate sidusgruppidega, lapsevanematega, kohaliku omavalitsusega, kooliga, teiste lasteasadadega, raamatukoguga, kohalike äriühingutega ja teiste koostööpartneritega sh kohaliku kogukonnaga laiemalt.

Ülenurme vallas asub Ülenurme Gümnaasium. Gümnaasium on munitsipaalkool, millega on tagatud valla kooliealistele lastele võimalused põhi- ja keskhariiduse omandamiseks ning koolikohustuse täitmiseks. Üldhariduskoolide õppetööd toetab ka Eesti Põllumajandusmuuseum, mille õpilastele suunatud õppeprogrammid on koostatud arvestades riiklikku õppekava.

Alusharidus

Ülenurme Lasteaed

Ülenurme lasteaed asub Ülenurme alevikus Lasteaia 6. Kinnistu suurus on 8758 m² ning hoone üldpind on 1705,7 m². Lasteaed alustas tööd 1979. a juunikuus kuuerühmalisena. Lasteasutuse tellijaks oli EPA Ülenurme õppe- ja katsemajand. Lasteaiahoone on heas korras. Lasteaiale on valminud juurdeehitus 2006. aastal, samuti on 2008. aastal rekonstrueeritud ja taasavatud uus rühm endise käsitöökeskuse asemele ja sellest aastast on lasteaed seitsmerühmaline.

Lasteaial on olemas tutvustav infovoldik ja uutele lastevanematele “Lasteaialapse vanema ABC”.

2005. a on vahetatud hoone aknad, kusjuures 14 akent paigaldatud valesi, vajadus väljavahetamiseks. 2000. – 2010. a remonditud neli rühmaruumi, tualettruumid ning köök, mis on varustatud uue tehnika ja mööbliga. Remondi ootel kaks rühma koos keskkütte süsteemi rekonstrueerimisega.

Lasteaia õuealal on mänguväljak koos õuevahenditega. Mänguväljaku vahendid vajavad täiendamist ja vastavusse viimist ohutusnõuetega. Uuendatud on lasteaia jalgteed ja paigaldatud uus õuevalgustus. Õue on rajatud lastele ürituste läbiviimiseks Pokuväljak.

Lasteaiahoone vajab ventilatsioonisüsteemi, et täita lasteaiale kehtivaid tervisekaitse nõudeid.

Remonti vajavad saal, puhketuba, õuepoolne välisesik. Sanitaarremonti vajab keldrikorrus. Väljavahetamist vajavad elektrijuhtemestik ja -kilp. Tehnika on vajab uuendamist. Vajadus on soetada juurde uusi õppevahendeid – arvuteid ja helitehnikasüsteem, rühmades uuendada laste mööbel vastavalt kehtivatele tervisekaitse nõuetele. Parandamist vajab telefoniühendusesüsteem, samuti on vajadus mobiiltelefoni järele.

Tõrvandi Lasteaed

Tõrvandi lasteaed asub Tõrvandi alevikus Aia 6a. Kinnistu suurus on 8159 m² ning hoone üldpind on 727 m². Lasteaed Rüblik alustas tegevust 1969. aastal, selleks spetsiaalselt ehitatud lasteaia hoones. Lasteaed on ehitatud Ilmar Raamotile kuulunud Raja talu õunaaeda ja lasteaia õueala on väga suur ning aastate jooksul planeeritud liigirikkaks. Algselt oli lasteaias kaks rühma 1971. aastal moodustati kolmas rühm ja 1988. aastal avati elumaja esimesel korrusel lasteaia neljas rühm. 2001. aastal ehitati lasteaiale juurdeehitus. Samal aastal renoveeriti saal, sõimerühm ja lasteaia köök koos abiruumide, ventilatsiooni seadmetega. Majas on neli rühma, kus on kokku ligi 80 last ja nende eest hoolistevad 20 töötajat.

Lasteaia õues on lastele mänguväljak koos atraktsioonidega, mis vajavad remonti. Vajadus on uute õuevahendite järele. Lisaks on vajalik õuealal taastada asfaltkate. Hoone katus vajab osalist väljavahetamist ning tuulekastid värvimist ja vihmaveesüsteem uuendamist. Sanitaarremonti vajavad lasteaia noorema ja keskmise rühma ruumid, kus on vaja vahetada

uksed ja osaliselt aknad. Samuti vajavad remonti sõimerühma ruumid ja saal ning köögi kanalisatsioonitorud.

Õppevahenditena on vaja soetada rühmadesse arvutid, saali multimeediaprojektor. Rühmaruumides on mööbli väljavahetamise vajadus.

Külitse lasteaed

Külitse lasteaed asub Lemmatsi külas. Lasteaia hoone ehitatud 2008. aastal. Hoone olukord on hea, kui jätta tähelepanuta ehitusaegsed ebakohad, mis iseloomustavad valdavalt enamust viimasel ajal Eestis ehitatud maju. Antud juhul valesi või puudulikult paigaldatud soojustus.

Mänguatraksioonid on väga heas või heas seisukorras.

Lasteaias töötab 3 liitrühma 01.09.2012 seisuga on nimekirjas 54 last. Õpetajaid töötab lasteaias 8 (6 rühmaõpetajat ning liikumis- ja muusikaõpetaja), lisaks logopeed, 3 abiõpetajat ja majahoidja. Koos lasteaia direktoriga on majas töötajaid 14. Huvialaringidest töötab hetkel liikumisring, tulevikus kavandatakse laulmisringi või tantsuringi ning inglise keele ringi.

Põhi- ja gümnaasiumiharidus

Ülenurme Gümnaasium

Ülenurme Gümnaasium asub Ülenurme alevikus Tartu mnt 5. Ülenurmel avati koolimaja 1984. aastal. 1994. aastast toimub algklasside õppetöö Tõrvandi alevikus Ringtee 1, kuna kooliruumid jäi väheseks. Esialgu jätkab Ülenurme Gümnaasium tegevust kahes majas.

Lisaks kuulub Gümnaasiumi hoonetekompleksi 1990. aastal valminud *regupolk*attega täismõõtmetega staadion. 1992. aastal valmis spordihoone viie saaliga (üldpind 3791m²).

Kooli kasutada on Tõrvandi alevikus Ringtee 1A asuv spordihall. Spordihall on rekonstrueeritud 2010.-2011. aastal. Spordihalli olmekorpusele planeeritakse ehitada II korrus, et laiendada sportimisvõimalusi ning huvialast tegevust. Ülenurme Gümnaasiumi hoones on 2010. aastal KOIT kava raames rekonstrueeritud raamatukogu, söökla, käsitöö klassid ja muusikakool. Hoones on rekonstrueeritud ventilatsiooni- ja küttesüsteem. Gümnaasiumile on planeeritud juurdeehitus algklasside korpuse, ujula ja internaadiga. Juurdeehitus on kavandatud aastateks 2015-2016.

Ülenurme Gümnaasium on arvestatav gümnaasium maakonnas, kus on muusika- ja spordikallak; humanitaar-, reaali-, loodus- ja spordiklassid. Koolist on kujunenud

baasgümnaasium Ülenurme, Kambja, Kuuste, Sillaotsa jt Ülenurme valda ümbritsevate põhikoolide tarbeks; koolil on kasutada korruselamus neli korterit (kuni 30 kohta), mis on mõeldud teiste piirkondade õpilaste majutamiseks ning loob eeldused gümnaasiumiõpilaste arvu stabiilsuse hoidmiseks ja andekate õpilaste koolitoomiseks. Igapäevaga tugevneb koostöö kooli ja kodu vahel.

Tabel 2 Õpilaste arv Ülenurme Gümnaasiumis

2007/2008	643
2008/2009	619
2009/2010	612
2010/2011	651
2011/2012	654
2012/2013	701

Allikas: EHIS

Kõrgharidus

Eesti Lennuakadeemia

Eesti Lennuakadeemia on riiklik rakenduskõrgkool, kus koolitatakse spetsialiste Eesti lennundusettevõtetele. Lennuakadeemia asub Reola külas Lennu 40. Eesti Lennuakadeemia on edukas Eesti kõrgkool, mille õppeprotsessis rakendatakse Eesti rakenduskõrghariduse ja rahvusvahelisi lennundusalaseid standardeid. Akadeemia õppetegevus on üles ehitatud paindlikule õppemoodulite süsteemile. Õppetööd viiakse läbi kõrghariduse esimeses ja teises astmes ning kutseõppes. Vastavalt ettevõtete vajadusele teostatakse tegevspetsialistide täiend- ja ümberõpet. Eesti Lennuakadeemia missiooniks on rahvusvahelistele nõuetele vastava lennunduspersonali koolitamine, rahvusliku lennunduskultuuri arendamine ja lennundusalase arendus-teadustegevuse toetamine. Eesti Lennuakadeemia pakub kvaliteetset, akadeemilisel üldõppel põhinevat lennundusharidust, mis vastab ettevõtete nõudlusele ja tagab lõpetajate konkurentsivõime tööturul. Lennuakadeemial on koostöövõrgustik õppe- ja teadusarendustegevuseks kõrgkoolide, lennundusorganisatsioonide, teadusasutuste ning teiste koostööst huvitatud partneritega Eestis ja välisriikides.

Hariduse omandamine väljaspool koduvalda

Haridusteenuse kohapeal pakkumisega kohaliku omavalitsuse poolt tuleb arvestada ka õpilaste liikumisega teistesse haridusasutustesse. Valikuid mujale õppima suundumiseks tehakse mitmel erineval põhjusel.

Ülenurme valla õpilased omandavad gümnaasiumiharidust lisaks Ülenurme Gümnaasiumile ka Tartu linna gümnaasiumites. Kutseharidust minnakse omandama üle Eesti paiknevatesse kutsehariduslikesse koolidesse.

Teisalt võib lastevanemate poolt muutuda oluliseks trendiks laste kohene suunamine teistesse koolidesse, et vältida kooli vahetamist gümnaasiumiõppesse minekul.

Alus- ja põhiharidust arengut mõjutavad tegurid

- Kui kohalik omavalitsus pakub põhikoolihariduse teenust, peab ta seaduse järgi tagama riiklike õppekavade täitmiseks vajalike kvalifitseeritud õpetajate olemasolu, turvalisuse, tervisekaitse ja õppekava nõuetele vastava õppekeskkonna olemasolu ning võimalused õpilase arengu toetamiseks.
- Alus- ja põhihariduse korraldamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne, kuid selle korraldamise võimalused sõltuvad paljuski ka riigi hariduspoliitikast. Lastega perede valikut valla kooli ja lasteaia kasuks toetavad ka kohaliku omavalitsuse poolt loodud vaba aja veetmise ja huvihariduse võimalused ning head logistilised ühendused kodu ja kooli vahel (ühistransport).

Alus- ja põhihariduse arengu mõjud valla arengule

- Haridusteenuse kvaliteet ja kättesaadavus vallas soosib noorte perede sisserännet ja loob tingimused kohapeal elava tööealise elanikkonna pendelrändeks linnaregiooni jt. töökohti pakkuvate piirkondadega.
- Haridusteenuse piirkondlik levik vallas on üks peamisi asustussüsteemi jätkusuutlikkuse tagajaid. Kooli ja lasteaedade olemasolu vallas toetab tasakaalustatud

rahvastikuarengut. Kohapeal osutatav haridus tugevdab valla kogukonda ning suurendab lapsevanemate, õpetajate ja laste omavahelist suhtlust kohapeal.

Huviharidus

Ülenurme Muusikakool on välja kasvanud 1980-ndatel aastatel Ülenurme Keskkooli juures tegutsevast muusikaklassist. Ülenurme Muusikakool kuulub Gümnaasiumi hoonetekompleksi ning asub Ülenurme alevik Tartu mnt 5.

Muusikakooli õppekava lähtub üleriigilisest raamõppekavast. Õppekorralduses ja õppesisu valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi ja individuaalseid iseärasusi. Õpetus toimub individuaaltundides (pilliõpetus, laul) ning rühmatundides (solfedžo, muusikalugu, ansamblitund). Suur tähtsus pilli- ja laulu õppimisel on lapse kodusel töö (harjutamisel). Õpilase edasijõudmist hinnatakse jooksvate ja arvestuslike hinnetega. Lisaks pillimängu- ja lauluoskuse omandamisele ning muusikalise silmaringi avardamisele kasvatab kool lapses enesedistsipliini, annab esinemiskogemust, samuti iseseisva töö oskust. Muusikakooli ülesandeks on ka muusikat austava ja hindava kontserdipubliku kasvatamine, kohaliku kultuurielu edendamine ja kohalike muusikasündmuste elavdamine. Õppeprotsess kulgeb astmeliselt ja kestab 7 aastat, millele lisanduvad veel eelklass ja lisaaste.

Muusikakool vajab pidevalt uusi muusikariistasid, samuti on vaja soetada kontsertklaver.

Noorsootöö

Huvitegevust pakub Ülenurme Pere- ja noortekeskus, mis avati 2009. Keskuse 78 m² ruum asub Ülenurme alevikus aadressil Pargi 7 Ülenurme vallale kuuluvas sotsiaal-teenindusmaja II korrusel. Keskuse ruum on mõeldud eeskätt noortele arendava tegevuse pakkumiseks ning töötab avatud noortekeskuse põhimõttel. Noorsootöö sisuks on noorte sotsiaal-, kultuuri- ja tervisekasvatus, mis soodustab noorte vaimset ja füüsilist arengut. Ülenurme Pere- ja noortekeskus on kasutusele võtnud Ülenurme alevikus asuva Vanamõisa platsi valla noorte ja perede sündmusteks.

Ruumipuuduse leevendamiseks on lähiaastatel planeeritud ajaloolisele Vanamõisa platsile rajada laulukaar, mille planeeritud ruumides leiab koha noortekeskuse muusikatuba koos kööginurga, tualeti ja esinejate garderoobiruumiga. Vanamõisa platsil viiakse jätkuvalt läbi erinevaid üritusi (tähtpäevad, perepäevad, jõulusündmused jms). Seda saavad kasutada valla asutused, koolid, lasteaiad. Pere- ja noortekeskus vajab laienemiseks kohta, kus tegutseda, seetõttu kavandatakse Vanamõisa platsi laulukaare projekteerimise ja ehitustöid ning pere- ja

noortekeskuse ruumide laiendamiseks Tõrvandi spordihalli II korruse ehitust. Pere- ja noortekeskus kavandab erinevaid noorte töökasvatus- ja projektlaagreid, noorte ja koguperesündmusi ning erinevaid võimalusi vaba aja sisukaks veetmiseks ja enesetäiendamiseks, s.h perede ja eri põlvkondade kaasamine ühistegevusse. Eesti Vabariigi Valitsuse poolt vastuvõetud Laste- ja perede arengukava ja rakendusplaan annavad aluse tegutsemiseks laste ja peredeheaolu suurendamisel ning elukvaliteedi tõstmisel. Sellest tulenevalt on Pere- ja noortekeskuse tegevused muuhulgas suunatud ka ühtse ja teadmistepõhise laste- ja perepoliitika kujundamisele, positiivse vanemluse kujundamisele, noorte õiguste edendamisele ning töö-, pere- ja eraelu ühitamisele.

2.3 Kultuur, sport ja vaba aeg

Kohaliku omavalitsuse allasutustena toimivad vallas kolm raamatukogu ja Reola kutuurimaja.

Külitse raamatukogu ja internetipunkt

Külitse raamatukogu asub Külitse külas Järve tee 1 kortermajas. 2005. aastal rekonstrueeriti kahetoaline korter Hasartmängumaksu Nõukogu poolt eraldatud investeringutoetuse abil raamatukoguks. Raamatukogu teeninduspiirkonnaks on Külitse, Lemmatsi ja Soosilla küla. Raamatukogust on kujunenud ka sealse rahva kooskäimise koht. Raamatukogu ruumid on kitsaks jäänud, sest raamatuid on palju ning pole kohta, kus neid hoida. Raamatukogu vajab laiendamist ning raamatute paigutamine paremat lahendust.

Tõrvandi raamatukogu ja internetipunkt

Tõrvandi raamatukogu asub Tõrvandi alevikus, Ringtee 1 Ülenurme Gümnaasiumi algkooli osaga ühes majas. Raamatukogu teeninduspiirkonnaks on Tõrvandi alevik ja Soinaste küla. Oma asukoha tõttu täidab raamatukogu osaliselt ka kooliraamatukogu ülesandeid. Raamatukogu tugevuseks on hea asukoht, renoveeritud ruumid ja külaraamatukogu võimalusi arvestades hea ning mitmekülgne kirjanduse valik. Raamatukogus asub avalik internetipunkt ja 2010. aastast on olemas ka Wifi ühendus. Järgneva nelja aasta jooksul on vaja välja vahetada tööarvutid. Suureks plussiks on 2006. aasta renoveerimise käigus lisandunud 32-kohaline ürituste tuba, mis võimaldab mitmekesistada lugejatega tehtavat tööd.

Ülenurme raamatukogu ja internetipunkt

Ülenurme raamatukogu asub Ülenurme alevikus aadressil Pargi 7. Raamatukogu teenindab Ülenurme alevi, Uhti, Reola, Läti ja Lepiku küla elanikke. Raamatukogu ruumid on renoveeritud 2007. aastal. Külastajad on ruumide ja raamatukogu asukohaga väga rahul, kuna see asub teiste strateegiliste asutustega lähestikku (kauplus, vallamaja, noortekeskus, muuseum). Põrnapinda on 150 m², sisustus on kaasaegne, ruumid soojad, valged ja hubased.

Kogude koplekteerimisel on arvestatud suuresti lugejate soove. Ülenurme raamatukogu fond täieneb igal aastal umbes 650 - 700 raamatu võrra. Põhirõhk on suunatud tänapäeva eesti kirjanike raamatute, samuti ajaviite-, ulme- ja fantaasia kirjanduse tellimisele. Kogude mitmekesistamiseks tellitakse väärtkirjandust ja klassikat valikuliselt.

Raamatukogus on kasutusel elektronkataloog 2002. aasta veebruarist. Lisaks AIP'i võimalustele on võimalik kasutada oma lätoppi, kuna raamatukogu ruumides on tasuta Wifi leviala.

Reola kultuurimaja

Reola kultuurimaja asub Uhti külas. Hoone ehitati „Külvaaja“ kolhoosi kontor-klubi nime all 1960. aastate alguses. Klubi valmis 1966. aastal aga 1. veebruaril 1967. aastal kui likvideeriti „Külvaaja“ kolhoos vastavalt ENSV Ministrite Nõukogu määrusele, nimetati kolhoosiklubi ümber Reola maakultuurimajaks. 1999. aastal renoveeriti kultuurimaja I korrus, kultuurimaja II korrus renoveeriti 2004. aastal ja selleks taotleti raha PRIA-st külade taastamise ja arendamise investeeringutoetuse fondist. Esimese korruse 200 m² tantsusaal mahutab 100-150 inimest. Saalis on statsionaarne lava, teisaldatavad istmed. Lisaks saalile on esimesel korrusel veel dušširuumid, esinejate garderoobid lava taga, külastajate garderoob, kaks ringiruumi ning kabinetid. Teisel korrusel asuvad baari- /kohvikuruum ning väiksem saal.

Kultuurimajas tegutseb 12 taidlus- ja huvialaringi. Kultuurimajas korraldatakse erinevaid üritusi, on välja kujunenud traditsioonilised üritused - laste lauluvõistlus, vallarahva jaaniõhtu, külasimman, volbridisko, vabariigi aastapäeva ja valla aastapäeva tähistamine, tantsuõhtud erinevate ansamblitega. Populaarseks on muutunud vanurite iga-aastased jõulupeod. Taidlejad esinevad kultuurimajas korraldatavatel üritustel, alati on osa võetud tantsu- ja laulupidudest ning nad on käinud esinemas ka välismaal.

Kultuurimaja vajab osaliselt rekonstrueerimist. Väljavahetamist vajavad aknad, mis on amortiseerunud. Uuendamist vajavad kulunud saali põrand, küttesüsteem, elektrijuhtmestik,

külmaveetorustik, lava koos valgustehnika ning reguleeritava lava poodiumite paigaldamisega. Reola kultuurimaja saali on vajalik paigaldada helivõimendusseadmed. Rekonstrueerimist vajab hoone välisfassaad ning taidlejate ruumid. Reola kultuurimaja kõrvale kiigeplatsile on vajadus rajada laulukaar koos tantsuplatsiga.

Sport ja vabaaeg

Põhilised valla spordirajatised on Ülenurme ja Tõrvandi alevikes. Sportimisvõimalused on head, kasutada on võimalik kuut spordisaali (viis Ülenurme Gümnaasiumi hoones ning üks Tõrvandis). Ülenurme Gümnaasiumi spordihoone kompleks vajab rekonstrueerimist: seinad soojustamist, aknad vahetamist, saalid ja duširuumid remonttöid, võimla helisummutamise tööd.

Ülenurme Gümnaasiumi keldrikorrusel asub lasketiir. Lasketiiru ruumid on vajalik rekonstrueerida. Praegu on kasutusel 25 meetri pikkune rada. Lasketiiru rada on ideaalis 50 meetrit. Kaaluda võimalust pikendada lasketiiru ruumi, selleks viia läbi gümnaasiumi keldriruumides uuring, kas on võimalik ruumi laiendada.

Tõrvandi spordihalli hoone kõrvale kavandatakse ehitada skatepark, mis loob lastele ja noortele võimalused tegeleda sporditegevusega. Lisaks on spordihalli kõrval olevale Tennisehalli maauksusele planeeritud rajada kaasaja nõuetele vastav tennisehall, mis tulevikus hakkab teenindama kogu Lõuna-Eesti tennise- ja squashihuvilisi ning võimaldab läbi viia nii üleriiklikke kui ka rahvusvahelisi võistlusi

Ülenurme alevikus on olemas tennis- ja palliplats, kuid selleks, et seda täisväärtuslikult kasutataks vajab see renoveerimist. Tõrvandi parkmetsa Soinaste külla kavandatakse rajada tervisespordirada. Külitse külas Ropka järve ääres asuvale Kiigemäele on kavandatud rajada puhke- ja virgestusala koos lõkkeplatsi, mänguväljakute ja kultuuriürituste korraldamiseks mõeldud vabaõhulavaga. Ülenurme Gümnaasium korraldab traditsioonilist poldrijooksu Eesti Põllumajandusmuuseumi territooriumil.

Tähistatud ja valgustatud jalgrattateed on planeeritud Ülenurmelt Voorele, Ülenurmest Külitsesse ja Tõrvandist Tartusse.

Õssu külas Eerika korruselamute juures asuva korvpalliplatsi juures tuleb välja ehitada mänguväljak väikelastele ning turvalisuse tagamiseks piirata aiaga.

Uhti külas on plaanitud palliplatsid rajada Reola kultuurimaja taha, samuti peab seal olema väikelaste mänguväljak.

Kõigi suuremate elamuarenduste juurde on kavandatud rajada mängu- ja/või spordiväljakud. Külade vaheline sportimisvõimaluste arendamine peab jätkuma.

Vabaaja sisustamiseks on moodustatud erinevaid kodanikeühendusi. MTÜ Kodukultuuri Selts Tõrvandi paikneb Tartumaal Ülenurme vallas Tõrvandi alevikus Papli 6. Valla poolt on antud seltsile kasutamiseks kolm ruumi, kus on väga head võimalused käsitöö viljelemiseks ja seltsi ürituste korraldamiseks. Ruumi halduskulud katab Ülenurme vald.

Seltsi kuuluvad Tõrvandi ja ümbruskonna enamasti eakad inimesed. Selts tegeleb inimeste vaba aja sisustamise ja soovijatele huvitegevuse pakkumisega. Korraldatakse käsitööalaseid õppepäevi ja õppetubasid täiskasvanutele ja lastele ning palju muid tegevusi. Seltsi kasutada olevad ruumid vajavad sanitaarremonti. Samuti on seltsil vajadus soetada kapid töövahendite, töömaterjalide metoodilise materjali paigutamiseks ning toolid. Lisaks sellele televiisor ja DVD mängija, elektripliit, videokaamera, õmblusmasin, arvuti ning kangasteljed.

Ülenurme Käsitöö- ja Rahvuskultuuri selts „Nurmenukk“ tegutseb Ülenurmes aadressil Pargi 7a. MTÜ tegutseb vallale kuuluvates ruumides. Seltsiruum asub väga heas piirkonnas ning on valgusküllane, soe ja hubane. Erinevate projektide rahastusel on seltsiruumi muretsetud funktsionaalne mööbel, teler, muusikakeskus, DVD-mängija, pesumasin, 5 kangastelge (töösse on ruumipuudusel rakendatud vaid 3 telge) jm. Ruumi halduskulud katab Ülenurme vald. Seltsi kasutada on eespoolnimetatud aadressil üks ruum, mis on jäänud kitsaks. Ühes ruumis asuvad kangasteljed ja käärpuu, kangast vaheseinaga eraldatud suure ruumi teisel poolel viiakse läbi õppusi ja käsitöökoolitusi, seltsiruumis käib koos ca 45-liikmeline Ülenurme segakoor. Igal kolmapäeval käib koos käsitööhuviliste õpiring, kus ühiselt õpitakse midagi uut tegema. Nädalavahetustel toimuvad pikemad õppepäevad ja klubiline tegevus. Kuivõrd tegutsetakse vaid ühes ruumis, on oluline erinevate tegevuste jaoks leppida kokku erinevad ajad, mis alati huvilistele kahjuks sobida ei pruugi. Ülenurmelaste käsitöö kvaliteet on pälvinud kiidusõnu, siin käib palju külalisi ja siinseid meistreid kutsutakse tihti mujale oma oskusi demonstreerima. Seltsiruumi oleks võimalik kasutada märksa enam ka klubiliste ja kultuuriürituste korraldamiseks, käsitööesemete püsiekspositsiooniks (ka müügi ja seega inimeste eneseabiks võimaluste loomise eesmärgil), sest tarvilike oskuste ja võimetega inimesed selleks on olemas, ent ruumipuudus seab siinkohal tegevusele piirid. Rahvarohketel

üritustel muutub ruum kiiresti umbseks, seega vajab ülevaatamist ja täiendamist ventilatsioonisüsteem.

Ülenurme segakoor on moodustatud 2010.a oktoobris seltsi koosseisus ja noore koorina vajab esinemisriietust ning laialdasemaid liikumisvõimalusi, ideaalvariandina vajaks nii suur koor ka teist dirigenti ning kontsertmeisrit. Koor on juba näidanud oma elujõulisust ja tegutsemistahet. Käsitööseltsi koorina on koori esialgsed esinemisvormid loodud ja soetatud oma jõududega, lähiperspektiivis on kavas projektirahade toel riietada koor kodukandi rahvarõivastesse.

Kultuuri, spordi ja vaba aja veetmist mõjutavad tegurid

- Seadusega on elanike vaba aja veetmise võimaluste loomine kohaliku omavalitsuse ülesandeks. Selle ülesande täitmist toetab koostöö kohalike elanike, kodanikuühiskonna organisatsioonide, kohalike ettevõtete ja teiste kohalike omavalitsuste piirkondlik koostöö vaba aja veetmise võimaluste haldamisel ja arendamisel.
- Välisrajatiste (suusa- ja matkarajad) puhul on vaba aja veetmise rajatiste arendamisel oluliseks tingimusi loovaks teguriks valla sobiv loodus asula läheduses või hästi juurdepääsetavates kohtades. Sellest vaatenurgast tuleb Ülenurme vallas kindlasti arvestada ka naaberomavalitsuste territooriumidel asuvate rajatistega, eeskätt suusa- ja matkaradadega.

Kultuuri, spordi ja vaba aja veetmise mõjud valla arengule

- Huvitegevus ja noorsootöö on oluliseks täienduseks üldharidusele eeskätt nendes valdkondades, millel noorel endal on soodumust. Huvi- ja üldhariduse ning noorsootöö areng on sageli seotud läbi sama taristu, mida kasutatakse õppe- ja huvitegevuste läbiviimiseks.
- Vaba aja sisukas veetmine, eriti sportimine ja kehakultuur, on üks peamisi tervise- edenduse meetmeid.
- Elanike ühine, vallas toimuv ühistegevus sh. eri põlvkondade ja perede kaasamine ühistegevusse ning sportimine tugevdab kogukondlikke tundeid ning soodustab sidemete tekkeid ka väljaspool Ülenurme valda.

- Tugevad kogukonnasuhted loovad elanikele uusi võimalusi sisukalt vaba aega veeta. Samuti toetab kodanikualgatuse korras tekkinud „naabrivalve“ turvalise elukeskkonna püsimist valla territooriumil.
- Kultuuri, spordi ja vaba aja veetmise võimaluste ja rajatiste arendamisel tuleb ratsionaalselt arvestada üledimensioneerimise (st. rahaliselt liiga kulukaks muutumise) ohuga.

2.4 Sotsiaalhoolekanne, tervishoid ja turvalisus

Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

Ülenurme Vallavalitsuses on sotsiaalnõunik ja lastekaitsespetsialist (0,5 kohta) ning üks avahooldustöötaja

Peamised sotsiaalhoolekande valdkonnad, millega valla sotsiaalametnikud tegelevad, on:

- Sotsiaalnõustamine
- Lastekaitse valdkond
- Preventatiivne töö laste ja peredega
- Sotsiaaltoetuste maksmine
- Eestkostega seonduvad küsimused
- Hooldusega seonduvad küsimused
- Puuetega inimeste valdkond
- Vältimatu sotsiaalabi tagamine
- Eakate hoolekande korraldamine
- Sotsiaaleluruumide jagamine
- Puuetega inimeste parkimiskaartide jagamine
- Töötutega seonduvad küsimused

Ülenurme vallas elab 01.01.2012 seisuga 644 pensioniealist inimest. Avahooldusel on 14 inimest, väljaspool valda asuvates hooldekodudes 7 inimest, valla vanurite kodus elab 15 inimest. Hooldaja on määratud 32 inimesele, kellest 6 on lapsed. Tagamaks eakatele parem toimetulek oma kodus, töötab Ülenurme vallas avahooldustöötaja, kelle ülesanneteks on

abistada eakaid poest toidu toomisel, apteegist ravimite toomisel, vajadusel ka pakkuda transporti raviasutusse. Kui üksi elavad eakad enam kodustes tingimustes hakkama ei saa, on neil võimalus kolida Ülenurme alevikus asuvasse vanurite koju. Vanurite kodus asub 20 üheinimese tuba, köök ja pesemisruumid on ühised. Neli tuba on ette nähtud liikumispuudega inimestele, ruumidele on tagatud juurdepääs ratastooliga ning välja ehitatud invatualett. Vanurite kodu elanikud katavad oma toa majandamiskulud ise, üldkasutatavate ruumide inventari- remondi ja majandamiskulud kaetakse valla eelarvest. Alates Vanurite kodu loomisest 1998. aastal, on vald renoveerinud 18 tuba, kaks tuba on hetkel veel renoveerimata. Vajadusel ostab vald hooldekodu teenust teistelt omavalitsustelt. Enamikel juhtudel on hooldekodukohtade rahastamine kolmepoolne – inimene ise oma pensioniga, lapsed või pärijad ja vallavalitsus.

Ülenurme vallas töötab kaks päevakeskust – Tõrvandi ning Ülenurme alevikus. Päevakeskuste käsutuses on remonditud ja avarad ruumid, kuid raskendatud on puuetega inimeste juurdepääs. Mõlemas keskusel töötab üks palgaline töötaja, majandamis- ja inventarikulud kaetakse valla eelarvest ning projektirahadest. Päevakeskustes korraldatakse erinevaid üritusi ja huviringe, mõlemas keskusel on väga head võimalused tegelega käsitööga.

Ülenurme vallavalitsusele kuulub 60 ühe- ja kahetoalist munitsipaalkorterit. Enamus munitsipaaleluruume on suhteliselt halvas korras ning vajavad lähiaastatel kapitaalremonti. Kahele munitsipaalomandis olevale majale on vaja välja ehitada ühisveevärk-ja kanalisatsioon.

31.08.2012 seisuga on Ülenurme vallas 102 registreeritud töötut. Vaatamata töötuse märkimisväärsele vähenemisele viimase aasta jooksul, on tööpuudus jätkuvalt suur probleem paljudele vallas elavatele perekondadele. Tööpuudus on kõige suurem noorte ja üle viiekümne aastaste vallaelanike hulgas. Töötuse tõusust tulenevalt on kasvanud viimaste aastate jooksul toimetulekutoetustele kuluvad summad. 2011. aastal rahuldati Ülenurme vallas 101 toimetulekutaotlust, millele kulus 22 926 eurot. Kõikides toimetulekutoetust saavates leibkondades oli vähemalt 1 registreeritud töötut. Lisaks toimetulekutoetuse maksmisele on vallavalitsusel võimalus saata töötuid 120 tunnisele tööotsingukoolitusele, mida viib läbi Johannes Mihkelsoni Keskus. Samuti on töötutel võimalik kasutada tugiisikuteenust ning lastega pered saavad abi toidupangast.

2011. aasta sügisest on Ülenurme Vallavalitsuses tööl lastekaitsespetsialist. Ülenurme Gümnaasiumis töötavad psühholoog, sotsiaalpedagoog ja eripedagoog (logopeed). Väga hästi on välja kujunenud vallavalitsuse sotsiaalametnike, kooli sotsiaalpedagoogi ja noortekeskuse noorsootöötaja vaheline koostöö. Koos on läbi viidud erinevaid projekte ja laagreid vähekindlustatud ja paljulapselistest peredest pärit lastele.

Alates 2006. aastast kuulub Ülenurme Vallavalitsuse juurde alaealiste komisjon. Alaealiste komisjonis arutatakse alla 18-aastase alaealise poolt toime pandud õigusrikkumisi. Enamikul juhtudel on taotluse asja arutamiseks esitanud kooli esindaja, alaealise koolikohustuse täitmata jätmise tõttu.

Turvalisus

Ülenurme vald kuulub Lõuna Politseiprefektuuri Tartumaa Konstaablijaoskonna teenindusterritooriumi alla ning lisaks konstaablile teenindavad Ülenurme valda ka patrullid Tartu linna liiklusjärelvalve osakonnast.

Ülenurme valla territooriumil kordasaadetavate kuritegude arv on suhteliselt väike. Peamiselt toimuvad vallas kergemad kuriteod, vargused. Ülenurme keskuses asuv Eesti Põllumajandusmuuseumi territoorium ei ole piiratud ja piisavalt valgustatud ning on ligitõmbav pahatahtlikele noortegruppidele. Lõhutakse muuseumi hoonete aknaid, areeni pinke, risustatakse haljasalaid ning ei jälgita sõidukitega muuseumi territooriumil liiklemist keelavaid märke. Vaja on tugevdada valvet ka Tartu linna liiklusjärelvalve osakonna patrullidel, et kaitsta riigi vara ja ennetada kuritegevuse levikut vallas.

Raskeid isikuvastaseid kuritegusid praktiliselt ei esine. Probleeme tekitavad väljastpoolt tulevad noored, ka läbisõitjad. Turistid ja läbisõitjad jätavad sageli ise oma vara hooletusse, mis kergendab kuritegude toimepanemist. Vallas tegeletakse kuritegude ennetamisega - konstaabel suhtleb elanikega ja kirjutab vallalehes, et saavutada elanikepoolset suuremat koostööd, mõistvat suhtumist ja julgustada elanikke andma kuritegude kohta rohkem infot. Paljudes piirkondades on naabrivalve.

Valla konstaabel võtab elanikke vastu Ülenurme vallamajas – teisipäeval kell 9.00-10.00. Tuleohutusala turve tagatakse Tõrvandi alevikus asuva päästeteenistuse komando kaudu.

Sotsiaalhoolekannet, tervishoidu ja turvalisust mõjutavad peamised tegurid

- Paljud sotsiaalsed probleemid on seotud elanike, eeskätt riskirühmadesse kuuluvate elanike tõrjutusega, mille vähendamise oluliseks võimaluseks on terved suhted ja aktiivne suhtlemine kogukonna sees, üksteise toetamine ja aitamine.
- Oluliseks teguriks turvalisuse säilitamiseks on kogukonnasuhete arendamine ning sotsiaalse killustumise vältimine praeguses, suhteliselt tihedalt seotud kogukonnatunnetuses. Siin mängib olulist rolli korrastatud elukeskkond. Heakorrastatud asulamiljöö ja tänavavalgustus loovad turvalisust avalikus ruumis.

Sotsiaalhoolekande, tervishoiud ja turvalisuse mõjud valla arengule

- Sotsiaalteenused (nii vallavalitsuse poolt pakutavad, kuid peamine rõhuasetus on siinkohal riigi ametitega koostöös pakutavatest) aitavad reaktiveerida tööturult tõrjutuid, toetada ümberõpet, samuti pakuvad need tuge riskirühmadele säilitades nende tegutsemisvõime ja kaasatuse kogukonda.
- Turvalisuse tagatusel on teatud mõju elanike elukohaelistustele. Arvestades Ülenurme valla positiivset imagot turvalisuse valdkonnas, on sellel oma mõju sisserände soodustamisel.
- Muuseumi ja valla ühine probleem on muuseumi territooriumi piiramine, valgustuse paigaldamine ja avaliku korra tagamine territooriumil. Valgustatud pargis on turvaline jalutada ka õhtusel ajal.

2.5 Ettevõtlus, põllumajandus ja turism

Ettevõtlus ja põllumajandus

Ettevõtlusel on valla arengus oluline roll. Ettevõtted annavad valla elanikele tööd ja valla elanike maksud on osa eelarve tuludest. Keskkond vallas ettevõtluse arendamiseks on soodne, olemas on vajalik taristu. Ettevõtete arengut ja tegevust soodustavad valda läbivad raudteed: Tartu-Valga ja Tartu-Orava suunal. Olulised riigimaanteed Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee, Jõhvi-Tartu-Valga maantee ja Tartu-Viljandi-Kilingi-Nõmme maantee.

Reola ja Tõrvandi tööstuskülade edasiarendamine on üks ettevõtluse laiendamise võimalusi, milleks on otstarbekas kasutada riigi poolt pakutavaid struktuurifondide toetusmeetmeid.

Tulenevalt linnalähedasest asukohast ja üldisest põllumajanduspoliitikast on põllumajanduse osatähtsus muu majandustegevuse kõrval tagasihoidlik. Kuigi Ülenurme valla peamiseks loodusrikkuseks võib lugeda viljakat põllumaad. Põllumaa viljakus on kõrge tänu tehtud maaparandustöödele. Väärtuslikud põllumaad on 41-60 hindepunktiga hinnatud põllud, mis kuuluvad võimalikult suures osas säilitamisele.

Põllumajandusettevõtetest on suuremad talud Kaare, Einola ja Saare Anni. Kuna põllumaad on vähe, tegelevad põllumajandusettevõtted põhiliselt köögivilja kasvatamisega.

Turism ja puhkemajandus

Turism ja puhkemajandus on Ülenurme valla linnalähedasest asukohast tingituna sobilik keskendumiseks ühepäevaturismile.

Uhti kõrts

Uhti külas on turismiettevõtte Uhti kõrts, mille tegutsemise mudeli eeskujuks on võetud ajalooline isemajandava mõisa struktuur. Uhti kõrts töötab avatud ateljeena ning tegevuskohad on loodud kuni kümnele ümbruskonna kunstnik-käsitöölisele. Lisaks on erinevatel huvigruppidel võimalik käsitöö tegemist jälgida, õppida ja proovida ise teha. Avatud ateljee on tõsine töötegemise koht, kus aastaringselt on võimalik näha kunstnike tervet tööprotsessi algusest lõpuni. Kunstnik-käsitöölised jaotuvad järgmiste tegevusvaldkondade vahel: sepikoda, pottsepakoda, nahanurk, kangaturk, leivamõhe (kööginurk). Kunstnik-käsitöölised on külastajatele/turistidele kõige atraktiivsemad sepp ja pottsepp, mistõttu peavad nad olema hästi eksponeeritud ning jälgitavad.

Puhkekohana on võimalik kasutada Aardla järve botaanilis- ornitoloogiline kaitseala, mis on loodud järvekoosluste, luhanuude ja linnustiku kaitseks. Kaitsealale on võimalik rajada loodusõppe rada, ehitada linnuvaatlustornid ja rada viidastada. Maaturismi edendamise asukohaks on sobilik Lepiku ja Uhti küla metsad ja sealsed talukohad.

Aardla polder tuleb säilitada rohealana. Poldril asuv ja Ülenurme valla munitsipaalomandis olev Konsu järv on võimalik puhastada ja selle kaldale rajada puhke ja virgestusala. Soovitav on järve kaldale ehitada loodusmaja, kust saab informatsiooni Aardla järve botaanilis ornitoloogilise kaitseala ja kogu Natura 2000 ala kohta ning kust võiksid alguse saada loodusõppe rajad.

Emajõe luhal, Porijõe ja Savijõe vahelisel alal Ülenurme valla munitsipaalomandis oleval

Aardlapalu kinnistul asuva Aardlapalu liivakarjääri kaevandamistöõde tulemusena on tekkinud ca 20 ha maa-ala, kus on võimalik nii valla kui ka Tartu linna inimestel puhata. Liivavarude ammendumisel võib järv kujuneda ca 40 ha suuruseks. Järve kallas tuleb osaliselt kujundada supelrannaks. Kuna järv on ühendus Emajõega siis on võimalik puhkealale pääseda ka laeva või paadiga.

Eesti Põllumajandusmuuseum

Põllumajandusmuuseum on Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas tegutsev riigimuuseum ja ministeeriumi hallatav riigiasutus, mis juhindub oma tegevuses Eesti Vabariigi seadustest ja muudest õigusaktidest, riiklikest arengukavadest ning muuseumi põhimäärusest. Eesti Põllumajandusmuuseum asub Ülenurme alevikus 13,2 ha suurusel maa-alal. Põhimäärusest tulenevateks ülesanneteks on: eesmärgiliste tegevuste kaudu koguda, säilitada, uurida ja tutvustada avalikkusele põllumajanduse ja maaeluga seonduvat rikast kultuuripärandit. Muuseumi missiooniks on: kaasaaitamine maaelu- ja põllumajandusvaldkonna omanäolisuse säilitamisele ja arendamisele Euroopa ja maailma kultuuripärandi osana. Hoida maakultuuri järjepidevust ning olla minevikukogemuse siduja tulevikuga. Muuseumi visiooniks on: kujuneda üleriigiliselt ja rahvusvaheliselt tunnustatud põllumajanduse ja maaelu tutvustavaks keskmuuseumiks, maakultuuri- ja turismikeskuseks ning olla põllumajandusteaduse ja -hariduse ning maaelu väärtustaja ja maine kujundaja. Põllumajandusmuuseumis asuv raamatukogu koondab põllumajandusteaduslikke ja maaelu arengut kajastavaid monograafiaid, artiklikogumikke, ajakirju ja ajalehti alates 19. sajandi keskpaigast. Huvilised saavad teadus- ja populaarteaduslikku kirjandust ja ajakirjandust kasutada lugemissaalis. Võimalik on kohapeal kasutada ka teisi Põllumajandusmuuseumi fondide artefakte (esemekogu, dokumendikogu jt) ning saada abi muuseumi teadurilt ja koguhoidja-teadurilt.

Muuseumi arengu uute suundade tagamiseks on planeeritud uuele maa-alale (0,66 ha) rajada õppetalu ning tänapäeva keskkonna- ja põllumajanduse arengusuundade tutvustamiseks rekonstrueerida Ülenurme mõisa moonakamaja Hariduskeskuseks.

Aktiviseerunud on ajutiste näituste koostamine ja eksponeerimine, s.h. tegevus erinevate muuseumiprogrammide läbiviimisel. Muuseumiprogrammid täiendavad ekspositsioone ja näitusi, pakkudes aktiivõppe võimalusi. Näitusi ja programme on eksponeeritud mitmel pool

Eestis ja välismaal, samuti on toodud välisnäitusi muuseumisse. Eesti Põllumajandusmuuseum on valla elanikele ja nende külalistele atraktiivne koht vaba ja veetmiseks ja uute teadmiste ja oskuste omandamiseks Eesti Põllumajandusmuuseumi ruume kasutatakse huvialaringide tööks. Muuseumi areenil toimuvad üleriigilise tähtsusega üritused (Viss, Tõuloom, Tartu sügisnäitus, Rukkimaarjapäev jt), kontserdid, vabaõhuetendused.

Põllumajandusmuuseumis avatud uues püsiekspositsioonis on tagatud ligipääs liikumis- ja nägemispuudega inimestele (kaldteed, invalift ja Braille kirjas ekspositsioonijuht).

Ettevõtlust ja töökohti mõjutavad peamised tegurid

- Mitmete objektide (järved, metsarajad) puhul on turismi- ja puhkemajanduse rajatiste arendamisel tingimusi loovaks teguriks valla asulamiljöö ning hea juurdepääs.
- Asend linnaregiooni piiril tähendab, et Ülenurme vald on tihedalt seotud linna tööturuga. Elamine linnaregiooni piiril tähendab valla elanikele mitmekesisemaid valikuid ja suuremat töökohtade pakkumist.
- Ettevõtluse arengu jaoks on võtmetähtsusega ühendusteede ning tehniliste taristute olemasolu ja kvaliteet, kvaliteetne ühistransport soodustab tööjõu mobiilsust linnaregiooni.
- Eesti Põllumajandusmuuseumi töö- ja õpikodades läbiviidavad hariduslikud programmid pakuvad osalejatele oskusteavet ja kogemust sisenemiseks tööturule (sepatöö, puutöö).

Ettevõtlust ja töökohtade mõju valla arengule

- Kohapealse puhkemajanduse arendamine suurendab valla elanike vaba aja veetmise võimalusi, sest nimetatud kaks valdkonda on mitmeti seotud läbi sama taristu.
- Uute teenindusettevõtete ja kaupluste teke suurendab töökohtade arvu vallas. Kohapealne kaubandus ja teenindus mõjutab samuti positiivselt valla kogukonna sidusust ja sotsiaalset kapitali. Kaubanduse ja teeninduse areng vallas parandab elanike elukvaliteeti.

- Eesti Põllumajandusmuuseumis 2008. aastal ehitatud Turismiinfokeskus ja renoveeritud Leivatare pakuvad valla ja lähipiirkonna elanikele ning külalistele toitlustusteenust ning võimalust osta traditsioonilist käsitööd.

2.6 Taristu ja keskkond

Tehniline taristu moodustab vajaliku keskkonna nii inimestele elamiseks kui ettevõtetele nende funktsioneerimiseks. Ülenurme valla territooriumi võib jagada kolmeks suhteliselt eraldatud alaks. Seda tingivad eelkõige valda läbivad raudteed: Tartu-Valga ja Tartu-Orava suunal. Valla territooriumil on kokku 14 riigiteed. Olulisemad neist on Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee, Jõhvi-Tartu-Valga maantee ja Tartu-Viljandi-Kilingi-Nõmme maantee. Seoses riigimaanteedekonstrueerimisega ja laiendamisega.

Valla territooriumil asub Tartu Lennuväli, mis on oluline taristu objekt Lõuna-Eestile ja Eestile tervikuna. Valla seisukohalt on olulised eelkõige keskkonnakaitse- ja sotsiaalsed küsimused. Lennuväli seab vallale mitmeid maakasutuse piiranguid, mis haaravad alasid ka väljaspool lennuvälja, teisalt on lennujaam valla elanikele tööandja.

Heakorda Ülenurme vallas reguleerib vallavolikogu poolt 20.09.2006 kinnitatud heakorra eeskiri. Selle kohaselt on Ülenurme vallavalitsuse kohustuseks tagada valla teede, tänavate, haljasalade ja väljakute korrashoid.

Maakasutus

Ülenurme valla suurus on 8634,9 ha. 31.08.2011.a. seisuga oli riigi maakatastris registreeritud 4 564 katastriüksust pindalaga 8 094,5 ha, mis moodustab valla pindalast 93,7%.

Maakatastris registreeritud maa jaguneb sihtotstarvete alusel järgmiselt:

Tabel 3 Maaüksused sihtotstarvete alusel

Sihtotstarve	Maaüksuste arv	Pindala (ha)
Elamumaa (E; 001)	2954	738,8
Ärimaa (Ä; 002)	143	90,4
Tootmismaa (T; 003)	236	126

Veekogude maa (V; 006)	1	8,8
Transpordimaa (L; 007)	292	350,8
Jäätmeoidla maa (J; 008)	5	39,3
Riigikaitsemaa (R; 009)	1	0,1
Kaitsealune maa (H; 010)	7	445,9
Mäetööstusmaa (Mt; 014)	1	39,5
Ühiskondlike ehitiste maa (Üh; 016)	28	44,9
Üldkasutatav maa (Üm; 017)	32	93
Maatulundusmaa (M; 011)	864	6117

Allikas Maa-Ameti Tartu Maakatastrbüroo andmed 31.08.2011

Seisuga 31.08.2011. a on Ülenurme vallas tagastatud maad pindalaga 3 551,2 ha, so 43,9 %, ostueesõigusega erastatud 1 835,9 ha, so 22,7 % ha, enampakkumisega erastatud 84,7 ha, so 1,0 %, vaba põllumajandusmaana erastatud 525,7 ha, so 6,5%, munitsipaalomandisse antud 190,1 ha, so 2,3% ja riigi omandisse jäetud 1 872,5 ha, so 23,1% kogu maakatastris registreeritud maast.

Ülenurme valla territooriumil kehtib ühtne maamaksumäär, mis on 2,0 % maa maksustamise hinnast aastas. Haritavale ja looduslikule rohumaale on maamaks 0,6 % maa maksustamise hinnast aastas (Ülenurme Vallavolikogu 4.12.2007 a määrus nr 23).

Ülenurme valla üldplaneering on kehtestatud 10.02.2009. aastal. Detailplaneeringute koostamisel ja uute elumupiirkondade arendamisel on lähtutud üldplaneeringust. Keskmiselt menetletakse aastas 10 detailplaneeringut.

Veevarustus ja kanalisatsioon

Ülenurme Vallavolikogu 14. august 2012 määrus nr 4 „Ülenurme valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2012-2025“ kajastab vee ja kanalisatsiooni süsteemide arengusuundi.

Ühisveevärk ja kanalisatsioon on olemas Uhti küla elamukvartalis, Reola tööstuspiirkonnas, Ülenurme ja Tõrvandi alevikes, Õssu külas ja Ráni küla korruselamute piirkonnas. Uhti ja Reola külade ning Tõrvandi ja Ülenurme alevike vee-ja kanalisatsioonitrassid on üle

antud aktsiaseltsile Emajõe Veevärk. 01.11.2011 on vee-ettevõtjaks määratud AS Tartu Veevärk Tõrvandi ja Ülenurme piirkonnas. Varasemast ajast osaliselt Õssu, Soinaste– ja Räni külas. Vee-ettevõtja ülesanne on pakkuda elanikkonnale kvaliteetset vee-ja kanalisatsiooniteenust, mis vastab EU direktiividele ja mille eesmärgiks on keskkonna ja põhjavee saastuse vähendamine. AS Tartu Veevärk on võimeline tagama Tartu linna veevõrgu süsteemist Õssu, Ülenurme, Tõrvandi, Reola ja nende asunduste (kaasa arvatud Tartu lähiümbrus) ümbritsevate alade joogiveevarustuse.

Riigimetsamaale valla lõunaosas Laane ja Läti küla piiril on kavandatud perspektiivne veehaarde maa – kui tulevikus on tarvis laiendada veetootmist, kas valla või Tartu linna jaoks, siis on võimalik seda maad kasutada. Vee-ettevõtja teenindusalade määramine on tingitud maapinna kõrgustest ja Tartu Veevärgi veetorustiku ja puhasti võimsusest. Veetorustike ühendamine naaberomavalitsus(t)e torustikega parandab vee kvaliteeti, vähendab ehitusmaksumust ning avariohtu. Kriitiline on olukord Külitse küla piirkonnas, kus puudub täielikult ühisveevärk ja kanalisatsioon.

Teed ja tänavad

Ülenurme valla teeregistrisse on 2011. aasta alguse seisuga märgitud 172 km teid, millest kohaliku omavalitsuse teid on ca 104 km, avalikku kasutusse antud lepingulisi erateid ca 25 km ja mitteavalikke erateid ca 43 km. Kohalike teede ja tänavate hulk suureneb vastavuses uute asumite väljaehitamise ja rajatud teede kandmisega teeregistrisse.

Jõhvi-Tartu-Valga maantee kogu Ülenurme valla ulatuses ja Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee lõigus Ilmatsalu ring – Uhti ristmik on kavandatud eraldatud sõidusuundadega teedeks. Antud teelõikude rekonstrueerimine ning ümberehitamine kummaski sõidusuunas kahesõidureaga maanteeks tingib suuremate olemasolevate ristmike ümberehitamise vajaduse mitme tasandiliseks ning paljude ristumiskohtade likvideerimise.

Kõik kohalikud maanteed ja tänavad on avalikult kasutatavad. Kohalike maanteede kaitsevööndi laius on 20 m. Kruusakattega teed ja tänavad vajavad kõvakattealla viimist.

Side, tänavavalgustus

Ülenurme valla territooriumil on paljudes külades välja arendatud tänavavalgustus.

Tänavavalgustus on olemas valla keskasulates, kuid mitmed piirkonnad vajavad veel tänavavalgustuse ehitamist. Olemasolevad toiteliinid on amortiseerunud ning on vajalik nende väljavahetamine. 2007. aastal programmi "Külad valgeks" raames paigaldati tänavavalgustus

Tartu mnt äärde linna piirist kuni Ülenurme Gümnaasiumini. Välisvalgustus on paigaldatud suurematele ristmikele (Tõrvandi, Ülenurme, Põlva) Tallinn–Tartu–Luhamaa maanteel. Tänavavalgustus puudub täielikult Külitse küla aedlinnas. Kogu valla territooriumi haarava valgustusprojekti teostamiseks on vajalik taotleda eelarveväliseid lisavahendeid. Põllumajandusmuuseumil on valminud territooriumi valgustus- ja teede rekonstrueerimisprojektid. Muuseumi IT süsteemid on haavatavad pidevatest elektrivoolu kõikumistest ja aeglasest Interneti ühendusest.

Elamumajandus

Vallas on ehisregistri andmetel 1920 üksikelamut ja 109 korterelamut, paarismaja, ridaelamut. Eluruumide pind kokku on 339529 m², mis teeb 56 m² iga elaniku kohta.

Jäätmekäitlus

Jäätmekäitlust Ülenurme vallas reguleerib Ülenurme valla jäätmehoolduseeskiri. Vastavalt jäätmehoolduseeskirjale, on Ülenurme valla territooriumi piires jäätmeveoga liitumine kohustuslik kõikidele jäätmetekitajatele. Olmejäätmed kogutakse sorteeritult prügikastidesse ja konteineritesse ning organiseeritakse nende regulaarne äravedu kehtivat jäätmeluba omava firma poolt vastavalt elanikega sõlmitud lepingule. Valla territooriumile on paigaldatud pakendikonteinerid. Samuti on elanikel võimalus viia pakendid ning muud taaskasutatavad jäätmed Tartu linna jäätmejaamadesse.

Ohtlike jäätmete kogumispunkt asub Tõrvandi alevikus.

Tehnilise taristu ja kommunaalmajanduse arengut mõjutavad peamised tegurid

- Tehnilise taristu rajamine on kulukas ettevõtmine ning jätkusuutlikumad lahendused nõuavad süsteemide terviklikku kavandamist ning kohaliku omavalitsuse, riigi ja erasektori rollijaotust ja koostööd projektide koostamisel ning elluviimisel.
- Tehniline taristu peab tagama elamumajanduse, ettevõtete ja asustuse negatiivse keskkonnamõju minimeerimise.
- Heakorra tagamine, miljööväärtuse säilitamine ja kasvatamine on kohaliku omavalitsuse üheks ülesandeks. Looduskeskkonna säilitamisel on oluline koostöö teiste omavalitsusüksustega ning riigiga.

- Kodanike, seltsingute ja kogukonna omaalgatus on üheks oluliseks teguriks keskkonna ja miljöö väärtustamisel ja korrashoiul (nt „Teeme ära!“ kampaaniate korras).
- Põllumajandusmuuseumi haldusalas olev looduskaitsealune mõisapark ning kogu muuseumi avatud territoorium on aktiivses kasutuses valla elanike poolt, sealjuures mõisaparki läbiv jalgtee nn koolitee hoitakse korras koostöös vald ja muuseum.

Tehnilise taristu ja kommunaalmajanduse arengu mõju valla arengule

- Kaasajastatud taristud mõjutavad otseselt elukeskkonna kvaliteeti, kvaliteetne elukeskkond toetab elanike soovi elada valla territooriumil.

2.7 Juhtimine ja eelarve

Vallavolikogu on 17-liikmeline ning moodustatud on 5 komisjoni: revisjonikomisjon, rahandus- ja majanduskomisjon, sotsiaalkomisjon, haridus- ja kultuurikomisjon, maakomisjon.

Ülenurme vallavalitsuse hallata on 8 allasutust: kaks lasteaeda, kolm raamatukogu, gümnaasium, kultuurimaja ja muusikakool.

Koostöö naaberomavalitsustega toimub eelkõige läbi Tartumaa Omavalitsuste Liidu, mille üheks liikmeks on ka Ülenurme vald.

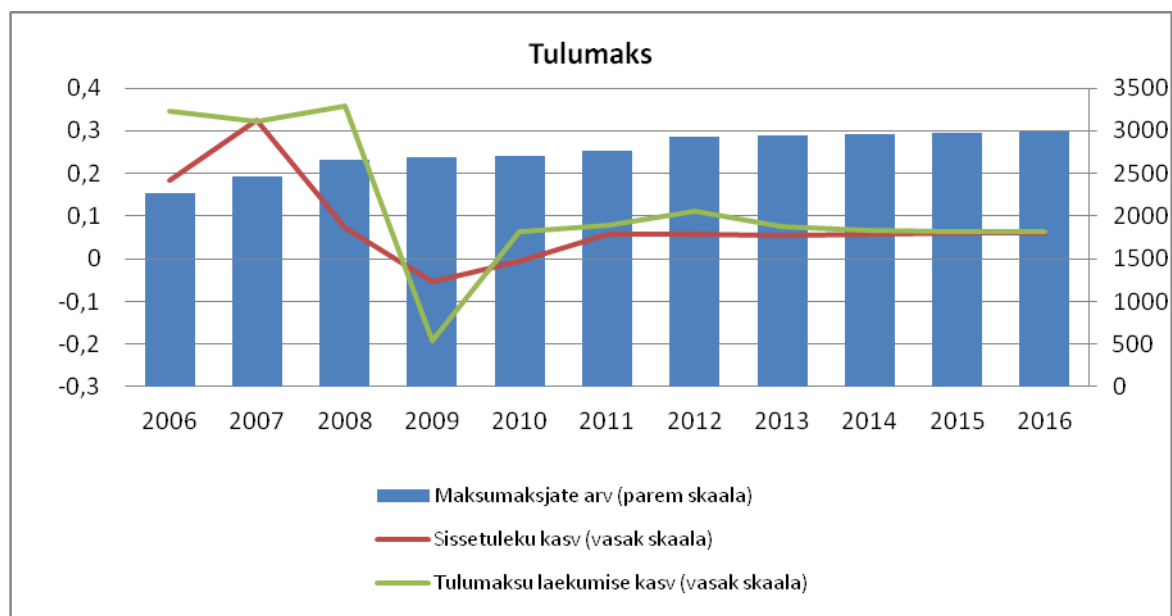
Eelarve

Ülenurme valla eelarve maht on järjepidevalt kasvanud, majanduse surutis ei ole valda mõjutanud, sest elanike arv vallas on pidevalt kasvanud. 2011. aastast on elanike arv suurenenud 193 elaniku võrra.

Tabel 3 Tulumaksu laekumine

Tulumaksu laekumise andmed							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Maksumaksjate arv*	2 265	2 463	2 665	2 690	2 711	2 772	2 930
Maksumaksjate arvu muutus	9,6%	8,7%	8,2%	0,9%	0,8%	2,3%	2,4%
Väljamaksed füüsilistele isikutele*	17 293	24 908	28 933	27 638	27 670	29 898	33 379
	346	498	310	084	790	047	337
Sissetulek inimese kohta kuus	636	843	905	856	851	899	949
Sissetuleku kasv	18,5%	32,5%	7,4%	-5,4%	-0,7%	5,7%	5,6%
Sissetuleku kasv Eestis kokku	10,8%	16,5%	20,5%	-5,0%	1,1%	41,9%	5,6%
Tulumaksu laekumine*	2 059 545	2 720 916	3 695 475	2 981 401	3 170 855	3 420 293	3 805 244
Tulumaksu laekumise kasv	34,5%	32,1%	35,8%	-19,3%	6,4%	7,9%	11,3%
Tulumaksu laekumise ja sissetulekute suhe	11,91%	10,92%	12,77%	10,79%	11,46%	11,44%	11,40%

* Mõõdunud perioodide kohta Rahandusministeeriumi andmed



Joonis 3 Tulumaksu laekumine maksumaksjate arvu ja sissetuleku kasvu suhtega

Ülenurme valla omafinantseerimisvõimekuse koefitsient¹ ehk põhitegevustulude kate põhitegevuskulude üle on 1,21-1,01. Madal omafinantseerimisvõimekus näitab, et jooksvaid omavahendeid Ülenurme vallas investeringuteks napib kuivõrd enamik tulusid kulutatakse jooksvalt ära, põhiosa investeringutest tehakse sihtvahendite arvelt. Panustamiseks varade säilimise, parendamise ja piirkonna arengusse on Ülenurme valla jaoks tähtsad mitmesugused toetused.

Hindamiseks arengukava tegevuskava realiseerimise võimalusi koostati Ülenurme valla eelarvestrateegia 2012-2017, eelarvestrateegia on kajastatud peatükis 10.

Kohaliku omavalitsuse arengut mõjutavad peamised tegevused

- Kohaliku omavalitsuse tegutsemise raamistiku loob riigi kohaliku omavalitsuse poliitika – ülesannete loendid, tulubaas, haldusterritoriaalsed otsused, kohalikele omavalitsustele suunatud regionaalpoliitika. Riigi poliitika muutumine on olulisimaks riskiks, millega kohalikul tasandil tuleb arvestada.
- Kohaliku omavalitsuse tegevuse edukuse jaoks on tähtis tulemuslik koostöö kohalike ettevõtete ja kohaliku kogukonnaga. Arengu seisukohast on nende panus väga oluline.

Kohaliku omavalitsuse mõjud valla arengule

- Kohaliku omavalitsuse tegevus mõjutab suuremal või vähemal määral kõiki vallaelu peamisi valdkondi. Neist osade korraldamine on seaduse poolt kohustuslikuna määratud, kuid ka teiste valdkondadega (rahvastikuprotsessid, turvalisus, ettevõtlus ja töökohad, kogukonnasuhted, kaubandus ja teenindus) tuleb valla tasakaalustatud arengu tagamiseks rohkemal või vähemal määral tegeleda. Ülenurme vallavalitsus peab tegema jõupingutusi selleks, et säilitada pidev dialoog kohaliku kogukonnaga nende probleemide lahendamiseks või leevendamiseks.

¹ Omavalitsuse jooksva investeerimisvõimekuse hindamiseks ja omavahel võrdlemiseks on Rahandusministeerium kasutusele võtnud koefitsiendi. Omafinantseerimisvõimekuse koefitsiendi arvutamisel jagatakse omavalitsuse põhitegevustulud (=Tulud – saadud sihttoetused investeringuteks + tulud varade müügist – finantstulud) põhitegevuskuludega (=Kulud – investeringud – antud eraldised investeringuteks – finantskulud). Kui koefitsient on võrdne ühega (põhitegevustulud/põhitegevuskulud = 1), siis omavalitsusel puudub võimalus võtta endale uusi kohustusi või teha investeringuid jätkusuutlikult. Kui näitaja on alla ühe, siis omavalitsus on suuteline jätkama olemasolevaid kulutusi piirates, kogutud ressursse kasutusele võttes või müües omavalitsuse vara. Vastavalt kehtivatele seadustele laenu jooksvate kulude katteks võtta ei saa. Jätkusuutlikuks hindab Rahandusministeerium omavalitsust kui omafinantseerimisvõimekuse koefitsient on vähemalt tasemel 1,1 ehk teisisõnu omavalitsus on võimeline 10% oma vabatulude osas kulutama uutele tegevustele või tegema investeringuid.

3.Hinnang Ülenurme valla arengutasemele

Arengutaseme näitajad haldusvõimekuse indeksi alusel

Ülenurme vald paikneb Geomedia OÜ poolt väljatöötatud kohaliku omavalitsuse haldusvõimekuse indeksi alusel perioodil 2005-2008 Eesti omavalitsuste pingereas 14-ndal kohal olles sellega kõrge haldusvõimekusega omavalitsus. 2010. aastal on Ülenurme vald tõusnud 8- ndale kohale. Haldusvõimekuse indeks arvutatakse kokku kuues valdkonnas:

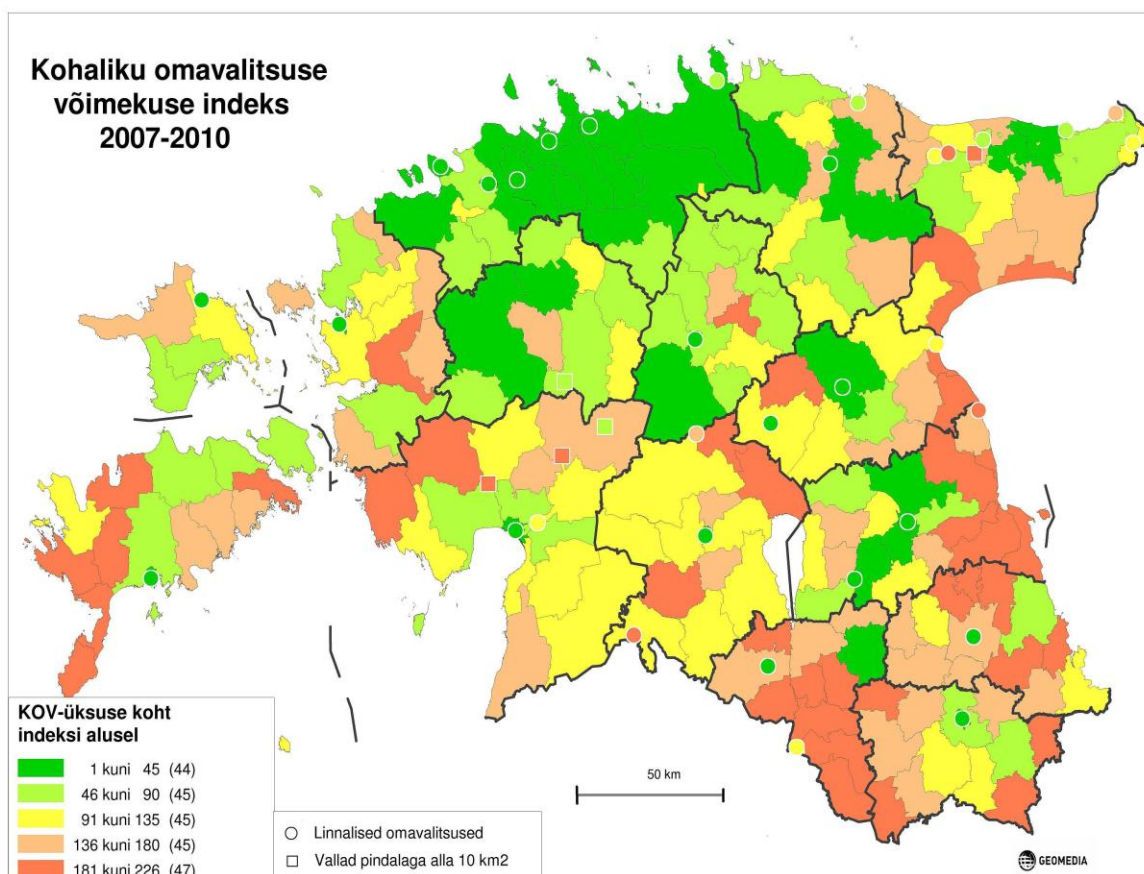
- linna või valda moodustav rahvastik ja maa
- kohaliku majanduse tugevus ja mitmekesisus
- linna või valla elanikkonna heaolu
- kohaliku omavalitsuse finantsolukord
- kohaliku omavalitsuse organisatsiooni tugevus
- kohaliku omavalitsuse avalike teenuste maht ja mitmekesisus

Näitaja kõrge tase viitab elanikkonna kõrgele palga- ja pensionituludele, madalale registreeritud töötute arvule ning väikesele väljamakstavale toimetulekutoetuste mahule. Elanike arv on viimaste aastate jooksul kiiresti kasvanud. See on ka üks põhjusi, miks majanduse surutis ei ole Ülenurme vallale suurt mõju avaldanud.

Üldine arengutaseme hinnang

Kindlasti olulisimaks Ülenurme tugevuseks on valla paiknemine. Asukohta Tartu linna piiril võimendavad küllaltki head ühendused ning logistilised ühendused. Vallal on hea ühendus teiste piirkondadega läbi riiklike maanteed ning valda läbivate raudteeliinide, mis tagavad tiheda ja regulaarse ühenduse eeskätt Tartuga aga samas ka Tallinna, Valga jt piirkondadega. Tartu lennuväli võimaldab kiire ja mugava ühenduse välisriikidesse.

Asukoha ja ühenduse kõrval on valla kaalukaks tugevuseks valla territooriumi kompaktsus. Omavahel on alevikud ja külad tihedalt seotud ning nende kogukonnatunnetus on küllaltki tugev.



Joonis 4 KOV võimekuse indeksi väärtused, 2007- 2010

Allikas Geomedia

Tabel 4 Ülenurme valla SWOT-tabel

Tugevad küljed	Nõrgad küljed
Linnalähedus, toimiv teedevõrk, lennuvälja olemasolu Gümnaasiumi ja muusikakooli olemasolu, spordi tegemise aktiivsus Raamatukogude ja interneti olemasolu igas piirkonnas Päästeameti (komando) lähedus. Hästi arenenud ettevõtlus Aktiivselt tegutsevad kodanikeühendused	Lasteaia kohtade vähesus Stiihiline planeerimine Prügikastide puudumine avalikes kohtades Lemmikloomadega viibimiseks puudub koht Lastemänguväljakute vähesus Väikesel pinnal mitu tõmbekeskust Gümnaasiumi ruuminappus

Võimalused	Ohud
Euroopa Liidu struktuurifondide vahendite ja riiklike toetuste võimalused projektide elluviimiseks Elanike juurdekasv Ettevõtluse suurenemine Puhkamisvõimaluste väljaarendamine Gümnaasiumi juurdeehitus Lasteaedade ehitus Spordivõimaluste laienemine Veetee Tartu linnaga-Peipsi järvega Jalgrattateede ühendused Tartu linnaga	Valglinnastumine 2 raudteed 2 tugimaanteed (valmiv kiirtee) Lennuväli Tervisekeskuse puudumine Mänguväljakute vähesus Elanikkonna vananemine Liikluskultuuri puudumine

SWOT analüüsist tulenevalt saab välja tuua järgmise põhilised strateegilised järeldused valla arengu jõustamiseks tugevuste, nõrkuste, võimaluste ja ohtude omavahelises maatriksis.

Tabel 5

Välistegurid / Sisetegurid	Tugevused (S)	Nõrkused (W)
Võimalused (O) väliskeskkonna seisund	Kuidas tugevuste olemasolu võib mõjutada uute võimaluste teket? SO-strateegia EL struktuurifondide vahendite kasutamine selleks, et soodustada elanikkonna kasvu ja välja ehitada gümnaasiumi juurdeehitus Investeeringute ligimeelitamine töökohtade loomiseks ja kvaliteetse elukoha kujundamiseks	Kuidas nõrkuste vähendamine võib mõjutada uute võimaluste teket? WO-strateegia Ehitada uus lasteaed ning luua võimalus lastele algharidus omandada kodukohas Arendada olemasolevaid kommunikatsiooniühendusi kvalifitseeritud töö soodustamiseks Rajada mänguväljakuid ning lemmikloomadega viibimise kohti
Ohud (T) väliskeskkonna seisund	Kuidas kasutada tugevusi ohtude vältimiseks? ST-strateegia Valglinnastumise vältimiseks ära kasutada olemasolevat teedevõrku Tagada põhiteenuste kättesaadavus	Kuidas nõrkuste vähendamine tõrjub ohtusid? WT-strateegia Kaaluda praegu puudu jäävate sotsiaalse taristu võimaluste pakkumist koostöös teiste lähemate kohalike omavalitsustega

	<p>vallas, et säilitada konkurentsivõime alternatiivsete elukohtadega võrreldes</p> <p>Kaasata teadlikult kogukonda seltsitegevustesse ning kultuurisündmustesse</p>	
--	--	--

4. Ülenurme valla visioon 2021

Ülenurme on linnaregiooniga tihedalt seotud, kuid turvalise elukeskkonnaga tunnustatud vald

HALDUS JA KOOSTÖÖ

Aastal 2021 tegutseb Ülenurme vald jätkuvalt iseseisva kohaliku omavalitsuse üksusena. Naaberomavalitsusüksustega toimub aktiivne koostöö erinevates valdkondades, samuti kavandatakse ühiselt piirkondliku tähtsusega kapitalimahukamaid projekte.

ELANIKKOND JA HARIDUS

Elanike arv on jäänud stabiilseks. Valda on ehitatud uus lasteaed, mis asub Soinaste külas. Valda on tekkinud uusi töökohti ja sellega on kasvanud koduvallas töötavate elanike osakaal. Lastele on vallas tagatud alus-, põhi- ja gümnaasiumiharidus ning küllaldaselt huviringe. Laste õpi- ja kasvukeskkond on nõuetekohane ja kaasaegne.

KULTUUR JA VABA AEG

Vallas on hariduse- ja kultuuriasutused, mis võimaldavad kõigil soovijatel tegeleda huvihariduse, spordi, seltsielu, noorsootöö ja lihtsalt vaba aja veetmisega. Vaba aja korraldamisel ja kohaliku kultuurielu toimimise hoidmisel mängivad olulist rolli kohalikud ühingud ja seltsingud.

ETTEVÕTLUS JA TÖÖKOHAD

Edasijõudnud telekommunikatsioonide tehnoloogia areng võimaldab vallaelanikel teha tööd ka kaugtööna. Niimoodi välditakse igapäevast liikumist töökoha ja kodu vahel, millega vähendatakse leibkonna kulutusi ebavajaliku transpordi peale.

SOTSIAALNE KAITSE JA TURVALISUS

Elanikele on tagatud turvalisus ja esmane arstiabi. Vallas toimib tõhus sotsiaalse kaitse ja tervishoiu süsteem. Eriti väärtustatud on lapsed ja lastega pered. Kõrvalist abi vajavatele vanuritele on loodud hästitoimiv sotsiaalhoolekande süsteem.

TEHNILINE TARISTU, HEAKORD JA HALJASTUS

Ülenurme vald on heakorrastatud ning kavandatud spordi- ja terviserajad on väljaarendatud. Paljud inimesed eelistavad elada ja puhata Ülenurme vallas, mis on tervislik ja loodussõbralik keskkond. Vallas on vee- ja kanalisatsioonisüsteem välja arendatud. Maakasutus on reguleeritud planeeringutega, potentsiaalsed elamu- ja ettevõttealad on osaliselt ehitustega kaetud või selleks reserveeritud. Välja on arendatud kõik vajalikud infrastruktuurid, tõusnud on nii maa- kui kinnisvarahinnad.

5. Ülenurme valla juhtimise missioon

Ülenurme vallavolikogu ja vallavalitsuse missioon on luua elanikele parim elukeskkond, tagada kohaliku omavalitsuse üksuse võimekus täita omavalitsuslikke ülesandeid kvaliteetselt ja majanduslikult kaalutletult, olla kohaliku kogukonna usaldusväärne eestvedaja ja partner.

6. Arendustegevuse põhimõtted

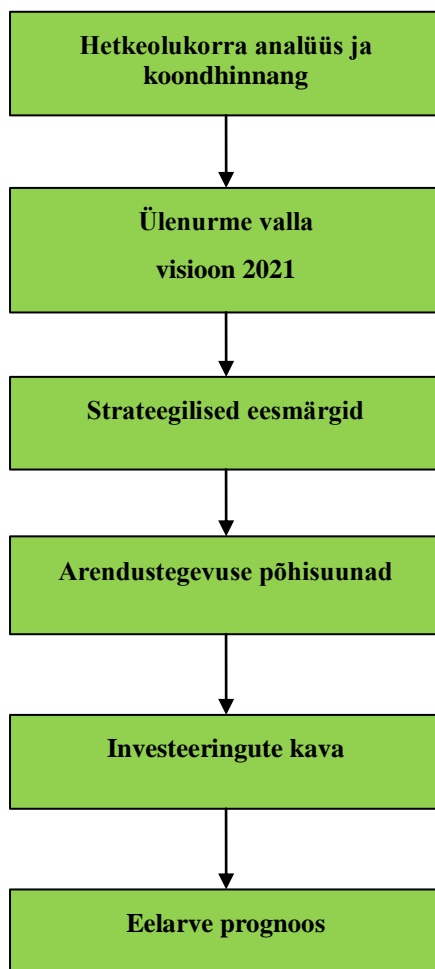
Ülenurme vald on seadnud oma strateegiliseks eesmärgiks arendada kolme valdkonna tegevusi ja võimekust, mis on väikevalla kogukonnana toimimise seisukohalt põhimõttelise tähtsusega.

1. **Toetada valla hariduse- ja kultuurielu** – hariduselu toimimiseks on vajalikud Ülenurme valla lasteaedade ja Gümnaasiumi jätkuv koostegutsemine, ilma milleta poleks praegusel kogukonnal eksistentsiaalset alust. Hariduselu toetab noortele ja eri põlvkondadele mitmekülgset huvitegevust pakkuv Pere- ja noortekeskus, mille üheks tööprintsibiiks on ka töötamine avatud noorsootöö põhimõttel. Kultuurielu tegevused toimuvad koostöös haridusasutustega läbi noortekeskuse, raamatukogude, kultuurimaja.

Lisaks on vajalik ehitada uus lasteaed, et tagada kõikide valla elanike vajadused ja heaolu.

- 2. Tagada võimalikult kvaliteetne elukeskkond** – elukeskkonna kvaliteedi tagamine ja tõstmine toimub läbi kolme allvaldkonna, milleks on turvalisus, tehniline taristu ja sotsiaalne kaitse. Tehnilise taristu arendamisega tagatakse võimalikult suurele tarbijaskonnale ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni ühendus, samuti laiendatakse võimaluse piires tänavavalgustust. Praeguseks põhimõtteliselt väljakujunenud sotsiaalse kaitse ja toetuste korraldus võimaldab abivajajatel saada vajalikud vahendid peamiste olme probleemide lahendamiseks.

7. Ülenurme valla arengu kavandamise mudel



Joonis 5 Arengu kavandamise mudel

8. Ülenurme valla strateegilised eesmärgid ja ülesanded nende täitmiseks aastatel 2012-2017

Heatasemeline alus-, põhi ja gümnaasiumiharidus

- Tagada igale lapsele kaasaegne õppijasõbralik õpi- ja kasvukeskkond, selleks on vaja ehitada uus lasteaed.
- Tagada igale lapsele õppijasõbralik õpikeskkond, selleks on vaja gümnaasiumile juurdeehitust.
- Võimaldada igale lapsele võimetekohane õpe.
- Õpetajaskonna motiveerimine, asjatundliku ja stabiilse haridusjuhtimise tagamine.
- Laste kaudu vanemate kaasamine Ülenurme haridus- ja kultuuriellu.
- Süvendada keskkonnateadlikkust ja –kasvatust lasteaias ning koolis.
- Tagada nõuetekohane ja kaasaegne õpi- ning kasvukeskkond koduvallas.
- Populariseerida kooli õpilaste seas liikumiskasvatust ja sporti.
- Säilitada lastele ja täiskasvanutele võimalused mitmekülgseks huvihariduseks kohapeal.

Atraktiivne ettevõtluskeskkond

- Ülenurme valla arengu teadlikuks kujundamiseks turundatakse valda ja selle head logistilist asukohta, tutvustatakse võimalusi ettevõtluse arendamiseks
- Potentsiaalsete ettevõtjate ja investeerijatega läbirääkimisel lähtutakse põhimõttest, et sinne ja loodav ettevõtlus on keskkonnasõbralik
- Vältida olemasolevate ettevõtete tootmisega kaasnevaid häirivaid ja kahjulikke mõjusid nagu müra, vibratsioon, tolmu jmt.
- Tihendada sidemeid kohapealse kolmanda sektoriga, et võimalusel ja vajadusel delegeerida neile osad kohaliku omavalitsuse vastutusvaldkonnad

- Töötada välja turismitooted kasutades selleks tõhusamalt muuseumi, kultuuri- ja spordisündmuste ning kohalike traditsioonide potentsiaali
- Ühistegevuste arendamine naabervaldade vabaühenduste ja liikumistega
- Koostöö arendamine ettevõtete ja transpordifirmadega

Mitmekesine kultuuri, spordi ja vaba aja veetmise võimalused

- Rajada puhkuse ja vaba aja veetmise võimaluste laiendamiseks tervisespordirajad
- Rekonstrueerida Ülenurme Gümnaasiumi spordihoone
- Arendada kultuurimaja, pere- ja noortekeskuse, raamatukogu, kooli ja lasteaia ühistegevust vallaelanike vaba aja sisustamiseks, seltsielu elavdamiseks ning tervisespordi edendamiseks
- Arendada koordineeritult kultuuri-, spordi-, puhkuse ja vaba aja veetmise võimalusi
- Osutada materiaalselt toetust tegutsevatele klubidele, seltsidele ja MTÜ-dele

Nõuetekohane tervishoid ja sotsiaalhoolekanne

- Tagatud on sotsiaalkorterid abivajajatele ning ruume kasutatakse eesmärgipäraselt
- Kindlustatud on elamispiinnad lastekodudest elluastunud noortele
- Luua võimalusi töötutele ajutiseks tööhõiveks – nende rakendamine hooajatöödel (heakord, haljastus)
- Sotsiaalprobleemide ennetamiseks on korraldatud preventiivne töö, erialaspetsialistide kaasamine ja operatiivne info levitamine
- Rahvatervise edendamise alaste tegevuste läbiviimine ja tervislike eluviiside propageerimine
- Avahoolduse kindlustamine abivajajatele. Leida lahendusi avahoolduse mitmekesistamiseks
- Koostöö perearstiga, tervishoiualaste teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamine
- **Rikkumata keskkond**
- Likvideerida isetekkelised prügi mahapaneku kohad, lahendada orgaaniliste jäätmete käitlemine kohapeal

- Viia läbi aktiivset keskkonnakaitsealast selgitustööd ja –tegevusi laste, noorte ja puhkajate seas
- Hoida praegust miljööväärtuslikku asulakeskkonda, vältida asulasse ehitusstiililt ebasobivate hoonete ja elamute rajamist
- Tõhustada heakorra tagamiseks järelvalvet ja kõrgendada vastavaid nõudmisi kinnistu omanikele
- Korraldada veekogude seisukorra hindamine ja korrastamine

Kvaliteetne tehniline taristu

- Muuta vallasisesed teed ja tänavad tolmuwabaks. Rajada kergliiklustee Tõrvandist Tartu linna
- Paigaldada tänavavalgustus kõigile elamutega piirnevatele tänavaosadele; renoveerida ja muuta olemasolevad liinid säästlikumaks

Arukas kohaliku omavalitsuse juhtimine ja arengu kavandamine

- Avalike teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamine kõigile elanikele. Paberliku asjaajamise vähendamine ja internetil põhinevate teenuste võimaluste avardamine
- Koostöö süvendamine korrakaitse- ja päästestruktuuridega. Elanike suurõnnetuste korral õigest tegutsemisest teavitamine ning erinevate õnnetuste haldamise stsenaariumide väljatöötamine
- Olemasoleva valla kodulehe uuendamine ja ajakohastamine, selle sisukuse ja kasutajasõbralikkuse suurendamine
- Valla vabatahtlaste liikmete koolitamine projektide esitamise ja juhtimiselaste teadmiste ning oskuste süvendamiseks
- Kujundada välja terviklik pidevalt kaasajastatav arengudokumentide süsteem
- Suurendada koostööd huvirühmade, naaberomavalitsuste ja riiklikul tasandil

9. Ülenurme valla investeeringute kava ja eelarvevõimalused nende elluviimiseks

Investeeringu objekt	Teostamise aeg						Hinnanguline maksumus EUR (tuh eurodes)	Sh valla eelarvest EUR (tuh eurodes)	Rahastusallikas
	2012	2013	2014	2015	2016	2017			
Ülenurme Gümnaasiumi hoone juurdeehitamine				x			1590	160	Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused, KOV
Ülenurme Gümnaasiumi lasketiiru rekonstrueerimine		x					30	3	Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused, KOV, TAS
Ülenurme valla munitsipaallasteaia ehitamine	x	x					2340	1412	Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused, KOV
Reola kultuurimaja rekonstrueerimine	x	x					34	14	Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused, KOV, TAS, EAS
Tõrvandi spordihalli II korruse ehitamine		x	x				100	68	Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused, KOV, PRIA
Tõrvandi tennisehalli ehitamine		x	x	x		x	x	x	Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused,erakapital

Tõrvandi parkmetsa terviseradade rajamine		x	x	x			2	0,2	Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused, KOV
Sotsiaalmajade rekonstrueerimine vee- ja kanalisatsioonisüsteemide ehitamine			x					40	Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused, KOV
Vanamõisa platsi (noorte- ja koguperepargi) laululava (koos noortekeskuse muusikatoaga) projekteerimine ja ehitamine		x					73	2	Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused, KOV, LEADER
Kergliiklusteede projekteerimine ja ehitamine		x	x	x	x	x	50	20	Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused, KOV
Tänavavalgustuse rekonstrueerimine		x	x	x	x	x	300		Toetiste arvelt (MKM)
Vallasiseste teede pindamine		x	x	x	x	x		160	KOV
Jäätmejaamade rajamine		x	x	x			1	1	Siseriiklikud toetused (KIK), KOV
Jalaka tänava pikenduse ehitamine		x	x				100	100	Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused, KOV
Tõrvandi ja Ülenurme katlamajade soojatrasside rekonstrueerimine		x	x	x			225	75	Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused, KOV, KIK

Eesti Põllumajandusmuuseumi arenguks vajalikud investeeringud: Garaaž-töökoda rekonstrueerimine restaureerimiskeskuseks (avariohtlik); Mõisamoonakamaja(avariohtlik) rekonstrueerimine Hariduskeskuseks; Mõisapargi rekonstrueerimine (välisvalgustus, territooriumi piirav aed); Õppetalu ehitamine ja õppeaia rajamine; Töökoja juurdeehitus; Näitusehalli ehitus (külastajatele avatud ekspositsiooni- ja fondihoidla-põllumajandustehnika jm)	x	x	x	x			4480			Eesti põllumajandusmuuseumi eelarve, fondid
Tõrvandi aleviku vee- ja kanalisatsioonitorustike laiendamine		x					360	54		KOV, KIK
Ülenurme –Riia mnt (Lennuvälja tee) tänavavalgustus		x					60	60		KOV
Kavandatud investeeringud kokku:							9745	2169,2		Programmid piirkondade arendamiseks, siseriiklikud toetused, KOV, KIK, LEADER, EAS, TAS:

10. Eelarvestrateegia 2012-2017

10.1 Eelarvestrateegia sotsiaalmajanduslik keskkond ja eeldused

Järgneva ülevaate aluseks on rahaministeeriumi suvine majandusprognosis 2012. Prognosisi põhistsenaariumi kohaselt kasvab SKP 2012. aastal 1,7% ja 2013.a. 3,0%. 2014-2016 stabiliseerub majanduskasv 3,5% juures ja 2017.aastal väheneb 3,1%-ni.

Tarbijahinnaindeks tõuseb 2012.a. 3,3%, 2013.a 3,0% ja järgnevatel aastatel stabiilselt 2,7%.

2011.aasta kiire majanduskasv tõi kaasa tööjõunõudluse kasvu ning hõivatute arv kasvas 6,7%. Tänavuse aasta majandusaktiivsuse vähenemine toob kaasa tööhõive märkimisväärselt väiksema kasvu, mis on 0,7% ja 2013.aastal prognoositakse hõive kasvu 1%.

2011.a. kasvas keskmine palk 5,4%, mis pidurdub 2012.a. 3,8%-ni ja tulevastel aastatel peaks jääma 5%-6% piiresse. Peale kolmeaastast langust pöördus ka reaalpalk eelmise aasta lõpus tõusule. 2011.aasta kokkuvõttes oli reaalpalka kasv 0,4%. 2012.aastal prognoositakse 0,5% reaalpalka kasvu ning 2013.aastal juba 1,8% kasvu.

Tabel 6 Makromajanduslikud näitajad

Makromajanduslikud näitajad*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SKP jooksevhindades (mld EUR)	13,8	14,3	16,0	16,7	17,7	18,8	20,0	21,2	22,5	23,7
SKP reaalkasv	-14,3%	2,3%	7,6%	1,7%	3,0%	3,4%	3,5%	3,5%	3,1%	2,8%
SKP nominaalkasv	-15,1%	3,4%	11,9%	4,4%	6,0%	6,2%	6,4%	6,0%	6,1%	5,3%
Tarbijahinnaindeks	-0,1%	3,0%	5,0%	3,3%	3,0%	2,7%	2,7%	2,7%	2,7%	2,6%
Hõive (tuh inimest)	595,8	570,9	609,1	613,1	619,5	623,2	625,7	628,2	622,6	618,8
Tööhõive kasv	-9,2%	-4,2%	6,7%	0,7%	1,0%	0,6%	0,4%	0,4%	-0,9%	-0,6%
Keskmine kuupalk (EUR)	783,8	792,3	835,0	867,0	909,0	958,1	1 010,8	1 071,5	1 144,1	1 214,3
Palga nominaalkasv	-5,0%	1,1%	5,4%	3,8%	4,8%	5,4%	5,5%	6,0%	6,8%	6,1%
Palga reaalkasv	-4,9%	-1,9%	0,4%	0,5%	1,8%	2,6%	2,7%	3,2%	4,0%	3,4%

* Rahandusministeeriumi 2012. aasta suvine majandusprognosis

Hindamaks arengukava tegevuskava realiseerimise võimalusi koostati Ülenurme valla eelarvestrateegia, kus on põhitegevuse tulude, -kulude, -investeeringutegevuse, -ja finantseerimise prognoos aastateks 2012-2017. Tulude, kulude ja investeerimisvõimekuse hinnangut tuleb jooksvalt ajakohastada lähtuvalt tulude laekumiste paranemisest ning jooksvate kulubaasi korrektuurist.

Tabel 7 Eelarvestrateegia majandusliku sisu järgi

Ülenurme Vallavalitsus	2011 täitmine	2012 eeldatav täitmine	2013 kava	2014 kava	2015 kava	2016 kava	2017 kava
Põhitegevuse tulud kokku	4 989 320	5 311 752	5 564 318	5 839 274	6 128 454	6 439 406	6 439 406
Maksutulud	3 554 459	3 933 324	4 223 090	4 493 563	4 773 662	5 074 502	5 074 502
sh tulumaks	3 420 293	3 805 244	4 095 010	4 365 483	4 645 582	4 946 422	4 946 422
sh maamaks	126 804	121 480	121 480	121 480	121 480	121 480	121 480
sh muud maksutulud	7 362	6 600	6 600	6 600	6 600	6 600	6 600
Tulud kaupade ja teenuste müügist	408 943	422 315	421 700	433 116	444 852	456 915	456 915
Saadavad toetused tegevuskuludeks	973 485	900 387	863 728	856 795	854 140	852 189	852 189
sh tasandusfond (lg 1)	0	0	0	0	0	0	0
sh toetusfond (lg 2)	847 820	850 105	850 105	850 105	850 105	850 105	850 105
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	125 665	50 282	13 623	6 690	4 035	2 084	2 084
Muud tegevustulud	52 433	55 726	55 800	55 800	55 800	55 800	55 800
Põhitegevuse kulud kokku	4 294 064	4 664 341	5 296 001	5 410 471	5 472 002	5 535 392	5 535 392
Antavad toetused tegevuskuludeks	727 622	770 529	804 302	803 476	803 476	803 476	803 476
Muud tegevuskulud	3 566 442	3 893 812	4 491 699	4 606 995	4 668 526	4 731 916	4 731 916
sh personalikulud	2 055 154	2 089 938	2 454 498	2 454 498	2 454 498	2 454 498	2 454 498
sh majandamiskulud	1 500 193	1 803 574	2 036 883	2 093 916	2 152 546	2 212 817	2 212 817
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed							
sh muud kulud	11 095	300	318	58 581	61 482	64 601	64 601
Põhitegevuse tulem	695 256	647 411	268 317	428 803	656 452	904 014	904 014
Investeeringitegevus kokku	-279 243	-1 189 711	-357 372	-138 567	-316 378	-310 670	-32 420
Põhivara müük (+)	58	52 800	247 200				
Põhivara soetus (-)	-638 093	-1 759 851	-1 577 719	-272 500	-967 500	-885 000	-90 000
sh projektide omaosalus		-1 235 698	-598 458	-137 500	-315 750	-308 250	-30 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	365 541	524 153	979 261	135 000	651 750	576 750	60 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	0	0	0				
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0	0				
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	0	0	0				
Tagasilaekuvad laenud (+)	0	0	0				
Antavad laenud (-)	0	0	0				

Finantstulud (+)	4 376	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Finantskulud (-)	-11 125	-11 813	-11 114	-6 067	-5 628	-7 420	-7 420
Eelarve tulem	416 013	-542 300	-89 055	290 236	340 074	593 344	871 594
Finantseerimistegevus	-81 443	547 333	168 999	-164 334	331 889	305 000	-195 000
Kohustuste võtmine (+)	0	666 667	333 333		500 000	500 000	
Kohustuste tasumine (-)	-81 443	-119 334	-164 334	-164 334	-168 111	-195 000	-195 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	334 570	5 033	79 944	125 902	671 963	898 344	676 594
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+ suurenemine /- vähenemine)	0	0					
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	494 499	499 532	579 476	705 378	1 377 341	2 275 685	2 952 279
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	231 113	778 446	947 445	783 111	1 115 000	1 420 000	1 225 000
sh sildfinantseering	0	0					
Netovõlakoormus (eurodes)	0	278 914	367 969	77 733	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0,0%	5,3%	6,6%	1,3%	0,0%	0,0%	0
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	4 171 538	3 884 466	3 338 591	3 503 564	3 938 712	5 424 084	5 424 084
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	83,6%	73,1%	60,0%	60,0%	64,3%	84,2%	84%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	4 171 538	3 605 552	2 970 622	3 425 831	3 938 712	5 424 084	5 424 084
Põhitegevuse tulude muutus	-	6%	5%	5%	5%	5%	0
Põhitegevuse kulude muutus	-	9%	14%	2%	1%	1%	0
Omafinantseerimise võimekuse näitaja	1,16	1,14	1,05	1,08	1,12	1,16	1
Investeeringuprojektid* (alati "+ määrgiga)		2012 eeldatav täitmine	2013 kava	2014 kava	2015 kava	2016 kava	2017 kava
Soinaste lasteaia ehitus		1 566 465	773 270	0	0	0	
sh toetuse arvelt		464 153	463 962				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		1 102 312	309 308				
Ülenurme ja Tõrvandi soojatrasside rek		0	60 000	82 500	82 500	0	
sh toetuse arvelt				75 000	75 000		
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			60 000	7 500	7 500		
Vanamõisa platsi laululava projekt. ja ehitus		0	72 800	0	0	0	
sh toetuse arvelt			70 600				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)			2 200				
Ülenurme ja Tõrvandi vee & kanal.trassi ehitus		0	359 649	0	0	0	

<i>sh toetuse arvelt</i>			305 699				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			53 950				
Gümnaasiumi laienduse II etapp					795 000	795 000	
<i>sh toetuse arvelt</i>					516 750	516 750	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					278 250	278 250	
Eelpool nimetamata muud projektid kokku		193 386	312 000	190 000	90 000	90 000	90 000
<i>sh toetuse arvelt</i>		60 000	139 000	60 000	60 000	60 000	60 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		133 386	173 000	130 000	30 000	30 000	30 000
KÕIK KOKKU		1 759 851	1 577 719	272 500	967 500	885 000	90 000
<i>sh toetuse arvelt</i>		524 153	979 261	135 000	651 750	576 750	60 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		1 235 698	598 458	137 500	315 750	308 250	30 000

Tabel 8 Põhitegevuse ja investeerimistegevuse kulud valdkonniti (COFOG)

Põhitegevuse ja investeerimistegevuse kulud valdkonniti (COFOG)* (kõik "+") märgiga)	2011 täitmine	2012 eeldatav täitmine	2013 kava	2014 kava	2015 kava	2016 kava	2017 kava
01 Üldised valitsussektori teenused	265 052	280 975	293 776	348 587	352 688	359 285	359 285
Põhitegevuse kulud	232 890	266 662	282 662	342 520	347 060	351 865	351 865
sh saadud toetuste arvelt	761	0	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt	232 129	266 662	282 662	342 520	347 060	351 865	351 865
Investeerimistegevuse kulud	32 162	14 313	11 114	6 067	5 628	7 420	7 420
sh saadud toetuste arvelt	0	0	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt	32 162	14 313	11 114	6 067	5 628	7 420	7 420
02 Riigikaitse	0	0	0	0	0	0	0
Põhitegevuse kulud	0	0	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt							
sh muude vahendite arvelt	0	0	0	0	0	0	
Investeerimistegevuse kulud	0	0	0	0	0	0	
sh saadud toetuste arvelt							
sh muude vahendite arvelt	0	0	0	0	0	0	
03 Avalik kord ja julgeolek	178	1 705	1 807	1 807	1 807	1 807	1 807
Põhitegevuse kulud	178	1 705	1 807	1 807	1 807	1 807	1 807
sh saadud toetuste arvelt							
sh muude vahendite arvelt	178	1 705	1 807	1 807	1 807	1 807	1 807

Investeeringustegevuse kulud	0	0	0	0	0	0	
sh saadud toetuste arvelt							
sh muude vahendite arvelt	0	0	0	0	0	0	
04 Majandus	403 810	466 589	588 725	620 043	579 109	505 928	505 929
Põhitegevuse kulud	314 010	385 589	408 724	417 543	426 609	435 929	435 929
sh saadud toetuste arvelt	62 499	36 596	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	251 511	348 993	408 724	417 543	426 609	435 929	435 929
Investeeringustegevuse kulud	89 800	81 000	180 000	202 500	152 500	70 000	70 000
sh saadud toetuste arvelt	284 505	60 000	365 699	135 000	135 000	60 000	60 000
sh muude vahendite arvelt	-194 705	21 000	-185 699	67 500	17 500	10 000	10 000
05 Keskkonnakaitse	324 962	147 084	155 909	159 716	163 630	167 653	167 653
Põhitegevuse kulud	107 705	147 084	155 909	159 716	163 630	167 653	167 653
sh saadud toetuste arvelt							
sh muude vahendite arvelt	107 705	147 084	155 909	159 716	163 630	167 653	167 653
Investeeringustegevuse kulud	217 257	0	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt							
sh muude vahendite arvelt	217 257	0	0	0	0	0	
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	125 371	130 189	554 965	138 477	141 727	145 067	145 067
Põhitegevuse kulud	125 371	110 189	115 316	118 477	121 727	125 067	125 067
sh saadud toetuste arvelt							
sh muude vahendite arvelt	125 371	110 189	115 316	118 477	121 727	125 067	125 067
Investeeringustegevuse kulud	0	20 000	439 649	20 000	20 000	20 000	20 000
sh saadud toetuste arvelt							
sh muude vahendite arvelt	0	20 000	439 649	20 000	20 000	20 000	20 000
07 Tervishoid	22 047	22 612	23 969	24 030	24 092	24 156	24 156
Põhitegevuse kulud	22 047	22 612	23 969	24 030	24 092	24 156	24 156
sh saadud toetuste arvelt							
sh muude vahendite arvelt	22 047	22 612	23 969	24 030	24 092	24 156	24 156
Investeeringustegevuse kulud	0	0	0	0	0	0	
sh saadud toetuste arvelt							
sh muude vahendite arvelt	0	0	0	0	0	0	
08 Vaba-aeg, kultuur ja religioon	545 639	573 570	703 534	603 417	608 231	613 180	613 180
Põhitegevuse kulud	534 974	565 070	598 734	603 417	608 231	613 180	613 180
sh saadud toetuste arvelt	7 532	2 060	7 283	803	133	0	
sh muude vahendite arvelt	527 442	563 010	591 451	602 614	608 098	613 180	613 180
Investeeringustegevuse kulud	10 664	8 500	104 800	0	0	0	
sh saadud toetuste arvelt	0	0	90 600	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt	10 664	8 500	14 200	0	0	0	
09 Haridus	3 020 996	4 545 050	4 284 268	3 514 720	4 294 385	4 330 021	3 535 020
Põhitegevuse kulud	2 730 162	2 897 199	3 430 998	3 464 719	3 499 385	3 535 020	3 535 020

sh saadud toetuste arvelt	853 829	810 608	805 322	804 869	802 884	801 066	800 333
sh muude vahendite arvelt	1 876 333	2 086 591	2625 676	2659 850	2696 501	2733 954	2 734 687
Investeeringustegevuse kulud	290 834	1 647 851	853 270	50 000	795 000	795 001	0
sh saadud toetuste arvelt	95 189	478 039	536 848	13 886	530 636	530 636	
sh muude vahendite arvelt	195 645	1 169 812	316 422	36 114	264 364	264 365	
10 Sotsiaalne kaitse	235 227	268 231	277 881	278 241	279 460	280 713	280 713
Põhitegevuse kulud	226 727	268 231	277 881	278 241	279 460	280 713	280 713
sh saadud toetuste arvelt	34 710	37 237	37 237	37 237	37 237	37 237	37 237
sh muude vahendite arvelt	192 017	230 994	240 644	241 004	242 223	243 476	243 476
Investeeringustegevuse kulud	8 500	0	0	0	0	0	
sh saadud toetuste arvelt	0	0	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt	8 500	0	0	0	0	0	
KOKKU	4 943 282	6 436 005	6884 835	5689 038	6445 129	6427 812	5 632 812
Põhitegevuse kulud	4 294 064	4 664 341	5296 001	5410 471	5472 002	5 535 392	5 535 392
sh saadud toetuste arvelt	959 331	886 501	849 842	842 909	840 254	838 303	837 570
sh muude vahendite arvelt	3 334 733	3 777 840	4446 159	4567 562	4631 748	4697 089	4 697 822
Investeeringustegevuse kulud	649 218	1 771 664	1 588 833	278 567	973 128	892 420	97 420
sh saadud toetuste arvelt	379 694	538 039	993 147	148 886	665 636	590 636	60 000
sh muude vahendite arvelt	269 524	1 233 625	595 686	129 681	307 492	301 784	37 420

Tabel 9 Sõltuv üksus

Sõltuv üksus Ülenurme Teed OÜ	2011 täitmine	2012 oodatav	2013 kava	2014 kava	2015 kava	2016 kava	2017 kava
Põhitegevuse tulud kokku (+)	230 750	235 400	243 639	250 461	257 474	264 683	264683
sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt	197 465	203 537	210 661	216 559	222 623	228 856	228856
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>							
sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatelt üksustelt							
Põhitegevuse kulud kokku (+)	206 718	220 300	228 011	234 395	240 958	247 705	247705
sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega	620	650	673	692	711	731	731
sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega							

<i>sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksud (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)</i>							
Põhitegevustulem	24 032	15 100	15 628	16 066	16 516	16 978	16 978
Investeeringustegevus kokku (+/-)	-23 725	-3 175					
Eelarve tulem	307	11 925	15 628	16 066	16 516	16 978	16 978
Finantseerimistegevus (-/+)							
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-1 114	18 275	15 628	16 066	16 516	16 978	16 978
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	-1 421	6 350					
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	25 309	43 584	59 212	75 278	91 794	108 772	125 750
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga		0	0	0	0	0	0
sh sildfinantseering (arvestusüksuse väline)							
sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)							
sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis							
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Tabel 10 Arvestusüksus

Arvestusüksus Ülenurme Vallavalitsus	2011 täitmine	2012 eeldatav täitmine	2013 kava	2014 kava	2015 kava	2016 kava	2017 kava
Põhitegevuse tulud kokku	5 021 986	5 342 965	5 596 623	5 872 484	6 162 594	6 474 502	6 474 502
Põhitegevuse kulud kokku	4 302 697	4 680 454	5 312 678	5 427 615	5 489 626	5 553 510	5 553 510
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>	0	0	0	0	0	0	0
Põhitegevustulem	719 289	662 511	283 945	444 869	672 968	920 992	920 992
Investeeringustegevus kokku	-302 968	-1 192 886	-357 372	-138 567	-316 378	-310 670	-32 420
Eelarve tulem	416 321	-530 375	-73 427	306 302	356 590	610 322	888 572
Finantseerimistegevus	-81 443	547 333	168 999	-164 334	331 889	305 000	-195 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	333 456	23 308	95 572	141 968	688 479	915 322	693 572
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	-1 422	6 350	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	519 808	543 116	638 688	780 656	1 469 135	2 384 457	3 078 029
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	231 113	778 446	947 445	783 111	1 115 000	1 420 000	1 225 000
<i>sh sildfinantseering (arvestusüksuse väline)</i>	0	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (eurodes)	0	235 330	308 757	2 455	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0,0%	4,4%	5,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	4 315 734	3 975 066	3 357 974	3 523 490	4 037 808	5 525 952	5 525 952
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	85,9%	74,4%	60,0%	60,0%	65,5%	85,3%	85,3%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	4 315 734	3 739 736	3 049 217	3 521 035	4 037 808	5 525 952	5 525 952

Tulumaks

Ülenurme valla eelarvetulude peamine allikas on laekumine füüsiliste residentide tulumaksust. Tulumaksu prognoosimisel aastateks 2012-2017 on arvestatud Rahandusministeeriumi 2012. aasta suvist majandusprognoosi põhiliste makronäitajate osas järgnevatel aastatel.

Vallaeelarve kulud ja omafinantseerimisvõimekus 2012-2017

2011. aasta kinnitatud eelarve andmetel on Ülenurme valla jooksev omafinantseerimisvõimekus investeerida põhivarasse, finantseerida uusi suuremahulisi tegevusi ja projekte koefitsiendina 1,21. Investeeringuid finantseeritakse elanike omafinantseeringutest, projektide rahadest ja vabu finantsvahendeid kulude katteks suunates.

Võlakohustused on Ülenurme vallal on riigi poolt lubatud protsendi piires, seega on olemas potentsiaal veel kaasata laenuressursi.

Ülenurme valla jätkusuutliku majandamise, investeerimise ja sihtfinantseeringute kaasfinantseeringu tagamiseks peab jooksev omafinantseeringuvõime pikas perspektiivis perioodi keskmisena olema positiivne st koefitsient üle 1, heas seisus olevaks loeb Rahandusministeerium omavalitsust kui koefitsient on vähemalt 1,1. Järelikult on Ülenurme vald heas seisus.

11. Seire

Ülenurme valla arengukava kinnitab Ülenurme vallavolikogu ja praktilist elluviimist korraldab Ülenurme vallavalitsus. Arengukava on vallavalitsuse töövahend ja juhend oma tegevuste korraldamiseks koostöös avalikkusega. Arengukava tegevuskavas on määratletud valla lähiaastate prioriteetsed tegevused ja projektid, mille elluviimist korraldab vallavalitsus ja mis on osaliselt või täiel määral rahastatud vallaeelarvest. Lisaks vallaeelarvele arvestatakse tegevuskava täiendavate finantseerimisallikadena ka Eesti Vabariigi riigieelarvest eraldatavaid finantstoetusi ning Eesti, välisriikide või rahvusvaheliste organisatsioonide abi ja toetust koostööprogrammide, sh. Euroopa Liidu struktuurfondide vahendite kaasamine. Samuti on arengukava täitmiseks tarvilik tagada sihtfinantseeringuid ja erasektori kaasfinantseeringud.

Arengukava rakendamise seire ja ajakohastamine toimub iga-aastaselt, eelneades Ülenurme valla järgneva aasta eelarve koostamisele. Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele peab vallavolikogu arengukava ajakohastamise tarvis tegema otsuse iga-aastaselt enne 1. oktoobrit. Arengukava ajakohastamise käigus aktualiseeritakse valla olukorda iseloomustavad faktandmed ning olukorrast tulenevad probleemipüstitused, hinnatakse arengukava elluviimise täitmist. Vajadusel täpsustatakse arengumudelisse seatud eesmärgid ja ülesandeid. Seejärel seatakse järgneva aasta tegevusprioriteedid ning viiakse sisse muudatused valla tegevuskavas, milles näidatud tegevused ja vajalikud rahalised mahud on ühtlasi aluseks valla eelarve koostamisele.